

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

**”DET [GODA FÖRÄLDRASKAPET]
TYCKER JAG ÄR ATT MAN SER
SITT BARN...”**

Perspektiv på det goda föräldraskapet bland
personal inom föräldrastöd.

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

VT 2018

Författare: Linda Gustafsson & Linnéa Hjoandersen

Handledare: Elin Hultman

Abstract

Titel: : ”Det [goda föräldraskapet] tycker jag är att man ser sitt barn...” -
Perspektiv på det goda föräldraskapet bland personal inom föräldrastöd.

Författare: Linda Gustafsson och Linnéa Hjoandersen

Vår studies syfte var att undersöka perspektiv på det goda föräldraskapet bland personal inom föräldrastödjande förskoleverksamheter. Vi valde att fokusera på personalens föreställningar kring innebörden av ett gott föräldraskap, samt hur de inom arbetet ämnar stötta föräldrar i sitt föräldraskap. Vår studie har en kvalitativ ansats där semistrukturerade djupintervjuer genomförts med personal inom föräldrastöd. Vårt urval innebar att vi intervjuade sex intervjupersoner av olika erfarenhet och profession inom tre olika föräldrastödjande verksamheter i en medelstor västsvensk kommun. I analysen av vårt resultat valde vi att utgå från Foucaults maktperspektiv som teoretisk ram. Mer precist använde vi oss av de två begreppen pastoralmakt och governmentality, i syfte att synliggöra och förstå föräldrastödets dubbla innebörd som dels stöttande, dels fostrande.

Resultatet visade att personal inom verksamheterna ansåg att ett gott föräldraskap kännetecknas av att se och ta hänsyn till sitt barns behov. Vidare belyser personal att det goda föräldraskapet det är oberoende av kön, samtidigt som de betonar biologiska skillnader mellan könen. Personalen ämnar att inom verksamheterna bemöta föräldrarna med respekt för deras integritet och frivillighet. Vidare reflekterar personal inom verksamheterna kring vikten av ett öppet och icke-normativt bemötande gentemot föräldrarna. Slutligen ämnar personal att hänvisa föräldrar de bedömer vara i behov av ytterligare stöd vidare till andra verksamheter.

Nyckelord: Föräldrastöd, Gott föräldraskap, Personal inom föräldrastöd, Föräldraansvar, Foucaults maktperspektiv, Governmentality, Pastoralmakt,

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förord	4
1. Inledning	5
1.1. Studiens relevans för socialt arbete	6
1.2. Problemformulering	7
1.3. Syfte och frågeställningar	8
1.4. Avgränsning	8
1.5. Förförståelse	9
1.6. Uppsatsens fortsatta disposition	10
2. Föräldrastöd i Sverige	11
2.1. Föräldrastödets historia	11
2.2. Föräldrastödjande förskoleverksamheter	13
2.2.1. Svenska kyrkans öppna förskola	13
2.2.2. Familjecentralens kommunala öppna förskola	14
2.2.3. Familjecentralens kommunala familjeförskola	14
3. Kunskapsläget	15
3.1. Perspektiv på föräldraskap i omvärldskontext	16
3.1.1. Föräldraskapet bland föräldrar i Storbritannien	16
3.1.2. Föräldraskapet inom föräldrastödsprojekt i Finland	17
3.2. Perspektiv på föräldraskap i svensk kontext	19
3.2.1. Perspektiv på gott föräldraskap inom socialpolitiken	19
3.3. Möjlig kunskapslucka	21
4. Teoretiskt ramverk och teoretiska begrepp	23
4.1. Foucaults maktperspektiv	24
4.1.1. Pastoralmacht	25
4.1.2. Governmentality	27
5. Metod och metodologiska överväganden	29
5.1. Val av metod – fördelar och begränsningar	29
5.2. Arbetsfördelning	29
5.3. Urvalsprocess	30
5.4. Genomförande av intervjustudien	31

5.5. Bearbetning av empirin	34
5.6. Analysmetod	35
5.7. Studiens validitet och reliabilitet	37
5.8. Forskningsetiska överväganden	38
6. Resultat och analys	41
6.1. Föreställningar kring innebörden av ett gott föräldraskap	41
6.1.1. Uppmärksammande av barnets behov, anknytning och samspel	42
6.1.2. Föreställningar kring det goda föräldraskapet och kön	44
6.2. Bemötande, reflektion och vidare stöd inom arbetet	47
6.2.1. Ett gott bemötande - integritet, frivillighet och relationsskapande	47
6.2.2. Reflektion kring ett öppet, icke-normativt förhållningssätt inom verksamheterna	50
6.2.3. Arbete med föräldrar i ytterligare behov av stöd	52
7. Avslutande diskussion	54
Referenslista	59
Bilaga 1. Informationsbrev till intervjugpersonerna	62
Bilaga 2. Intervjuguide	64

Förord

Vi vill tacka alla som har bidragit till skapandet av vår studie. Bland dessa vill vi först och främst hylla de intervjupersoner som valt att delta i vår studie. Utan er hade vi inte haft något att skriva om!

Vi vill även tacka vår handledare Elin Hultman som kommit med konkret kritik och stöttat oss i alla delar av arbetet med uppsatsen. Utan denna konstruktiva kritik hade vi inte fått ihop något vetenskapligt arbete alls!

Vi vill dessutom tacka varandra. Då den ena författaren varit lugn och den andra varit stressad har vi kunnat dela med oss av tankar samt emotionellt stöd till varandra. Vi har även varit flexibla med schema-läggandet kring skrivandet av uppsatsen, vilket underlättat för oss att klara av uppgiften (även om vi stundtals varit något förvirrade). Utan varandra hade vi bara haft en halv uppsats var!

Sist men inte minst vill vi tacka våra nära och kära, som trots att de möjligen inte förstått vad vi arbetat med funnits där som stöd. Ni har kommit med råd och tips, samt bistått med kaffe och snacks som varit essentiella under skrivandet av denna uppsats. Vi är tacksamma för ert stöd!

1. Inledning

År 2008 skapade regeringen en nationell strategi för föräldrastöd i syfte att främja barn och ungdomars fysiska samt psykiska hälsa (Regeringen, 2013). Strategin utarbetades för att stärka det förebyggande arbetet med föräldrastöd inom kommuner och landsting. Målsättningen med strategin var att genom allmänna insatser för föräldrar kunna förebygga ohälsa samt främja hälsa bland barn och unga. Utifrån målsättningen sattes delmål upp, vilka bland annat innebar en ökad samverkan mellan aktörer och verksamheter riktade till föräldrar. Dessutom innebar delmålen ett ökat antal mötesplatser för föräldrar att utöka sina sociala nätverk på, samt ett ökat antal aktörer med utbildning inom metoder för föräldrastöd (Regeringen, 2013). Utifrån strategin är kommuner och landsting fria att utforma sina respektive föräldrastödsprogram på olika sätt, i samverkan med både offentliga och enskilda aktörer.

Regeringens strategi och målsättningar för föräldrastöd applicerades på flera olika föräldrastödjande verksamheter med olika huvudmän och fokus. Ett exempel på en vanligt förekommande förskoleverksamhet med fokus på föräldrastöd är den öppna förskolan. Den öppna förskolan har funnits i Sverige sedan 1970-talet och kan existera i både kommunal samt enskild regi; vanligt är att ideella organisationer erbjuder öppen förskola i områden där kommunala öppna förskolor inte existerar. Gemensamt för alla öppna förskolor är att de utformas utifrån centrala strategier och universella mål inom barn och föräldrastöd (Gustavsson, 1985). Den öppna förskolan ingår ofta i familjecentraler, vilka innebär ett samarbete mellan olika aktörer och verksamheter, inte sällan förlagda på en central träffpunkt i olika stadsdelar och kommuner. På familjecentraler kan olika aktörer såsom barn- och mödrahälsovård, socialtjänsten och ideella organisationer möta föräldrar och barn med olika behov av stöd (Socialstyrelsen, 2008).

Det finns även mer riktade familjestödjande förskoleverksamheter med olika fokus, beroende på de behov som existerar på lokal och regional nivå. Dessa verksamheter är ofta en part i familjecentralen, och existerar i syfte att erbjuda ett selektivt stöd till föräldrar i behov av ytterligare stöd utöver det som ges på öppna förskolan. Ett exempel på en sådan verksamhet är familjeförskolan, som finns i ett

flertal kommuner i Sverige. Familjeförskolan syftar till att familjer i behov av särskilt stöd ska få förbättrade levnadssituationer, i form av en riktad förskoleverksamhet för barn och föräldrar (Socialstyrelsen, 2009).

Det finns således olika förebyggande verksamheter inom föräldrastöd i Sverige, vilka syftar till att förbättra barns hälsa genom att stötta föräldrar i föräldraskapet. Fokus inom vår studie är personalens perspektiv på vad som kännetecknar det goda föräldraskapet inom två öppna förskolor med olika huvudmän, samt inom en familjeförskola. Detta fokus har valts då personal inom föräldrastöd har ett visst handlingsutrymme inom arbetet, där de har möjlighet att stötta föräldrar på det sätt de anser vara mest lämpligt inom arbetets och respektive verksamhets ramar. Handlingsutrymmet leder till att personalens föreställningar och reflektioner kring arbetet kan påverka innehållet i föräldrautbildningen inom föräldrastödet. Därför anser vi att personalens perspektiv på innebörden av det goda föräldraskapet i förhållande till föräldrastödet kan anses vara av intresse.

Nedan följer vår studies relevans inom socialt arbete, vår problemformulering, syftet med vår studie, avgränsning, en redogörelse för författarnas förförståelse samt uppsatsens fortsatta disposition.

1.1. Studiens relevans för socialt arbete

Förebyggande socialt arbete har ofta förbisetts i kommuner och regioner där ekonomiska nedskärningar genomförts. Eftersom förebyggande arbete inte är lagstadgat har kommuner och regioner inte heller någon skyldighet att erbjuda förebyggande universella insatser. Detta avseende leder till att förebyggande insatser för att förbättra livsvillkoren inte genomförs om kommunen eller regionen saknar ekonomiska medel. Vi menar därmed att både familjer som riskerar framtida problematik, och familjer utan betydande riskfaktorer, inte erbjuds förebyggande stöd ifall kommunen, regionen eller staten inte satsar på förebyggande familje-fokuserade insatser. Samtidigt innebär den nationella strategin för föräldrastöd (SOU 2008:131) en handlingsplan kring hur föräldrastöd ska utformas, och i denna uppmanas därför kommuner och landsting till att erbjuda föräldrar stöd kontinuerligt under barnets uppväxt.

I genomförandet av denna studie kring perspektiv på föräldraskap inom föräldrastödande förskoleverksamheter; ämnar vi belysa vikten av förståelse för olika perspektiv på föräldraskap, inom det förebyggande arbetet med föräldrar och barn. Denna belysning av personalens synsätt på föräldraskapet görs utifrån att personalens har en central roll och ett handlingsutrymme som möjligen kan påverka utförandet samt utformandet av det förebyggande sociala arbetet. Tidigare studier har främst belyst enbart den kommunala öppna förskolans, socialtjänstens eller familjecentralens arbete med föräldrastöd. I vår studie fokuserar vi på personalens förhållningssätt till det goda föräldraskapet inom tre olika föräldrastödande förskoleverksamheter med olika huvudmän och fokus. Studien syftar till att belysa personalens reflektioner kring det goda föräldraskapet. Inom det förebyggande sociala arbetet ämnar således denna studie belysa personalens perspektivs möjliga betydelse för arbetets innehåll samt innebörd.

1.2. Problemformulering

I regeringens nationella strategi för föräldrastöd sattes målsättningar upp kring hur föräldrastöd kunde utvecklas i syfte att förbättra barn och ungas fysiska och mentala hälsa (Regeringen, 2013). I delmålen rekommenderades ökad samverkan, ökad utbildning till personal i föräldrastöd, samt ett ökat antal mötesplatser för föräldrar. Denna strategi gav således en uppmaning till föräldrastödande verksamheter kring hur arbetet kunde utvecklas. Dock gav strategin endast riktlinjer och förslag kring hur arbetet kunde utvecklas, vilket innebär att föräldrastödande verksamheter fortfarande ges möjlighet att utforma arbetet på det sätt de anser vara mest lämpligt.

Föräldrastödets obestämda och icke lagstadgade natur leder till att arbetet kan skilja sig verksamheter och kommuner emellan. Då föräldrastödet utgår ifrån rekommendationer snarare än riktlinjer och lagar är arbetet med föräldrastöd, som nämnt, upp till dels regional samt lokal styrning. Dels är det upp till personalen inom verksamheterna att utforma föräldrastödet på ett lämpligt sätt. Personalen har utifrån den regionala och lokala styrningen ett handlingsutrymme att utforma verksamhetens arbete på det sätt de anser vara mest adekvat inom verksamhetens ramar. Personalen har därmed en central roll inom genomförandet av, och även till

viss del inom utformandet av, arbetet med föräldrastöd. Det är därför viktigt att belysa hur personal reflekterar kring föräldraskapet, samt vilken förståelse de har av det goda föräldraskapet. Personalens förhållningssätt till föräldraskapet är betydelsefullt eftersom de även har möjlighet att förmedla denna förståelse till föräldrar de möter i föräldrastödjande arbete. Personalens möjlighet att påverka föräldrastödets innehåll innebär således att personalens föreställningar om det goda föräldraskapet, möjligen kan påverka de förebyggande föräldrastödjande verksamheternas arbete.

1.3. Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka vad personal inom föräldrastödjande förskoleverksamheter har för perspektiv på innebörden av det goda föräldraskapet.

Vi har utifrån detta syfte operationaliserat dessa frågeställningar:

- Vad anser personalen känneteckna ett gott föräldraskap?
- Hur arbetar personalen med att stötta föräldrar i föräldraskapet?

1.4. Avgränsning

Vi har valt att begränsa vår studie till personal inom tre olika föräldrastödjande förskoleverksamheter i en medelstor kommun i Västra Götalands län.

Förskoleverksamheterna har olika regi och fokus, då vi anser att detta kan ge en nyanserad bild av hur personal inom olika förskoleverksamheter kan arbeta med, och reflektera kring föräldrastödet. Vi gjorde även en avgränsning gällande våra intervjupersoners yrkestitel, då vi ämnade få en så bred bild av personalens eventuellt motsatta uppfattningar och reflektioner som möjligt. Vi valde därför att tillfråga två intervjupersoner med olika utbildning och erfarenhet inom varje verksamhet. En av intervjupersonerna inom varje verksamhet hade således erfarenhet av och utbildning inom socialt arbete, medan den andra intervjupersonen hade erfarenheter och utbildning inom pedagogiskt arbete med barn.

1.5. Förförståelse

Vi anser att vi som författare har haft en begränsad förförståelse kring ämnet föräldrastöd och ett gott föräldraskap. Då vi ej har tidigare erfarenhet av deltagande inom föräldrastöd saknar vi således egna tidigare upplevelser av de föräldrastödjande förskoleverksamheternas arbete. Vi har inte heller någon tidigare arbetslivserfarenhet av förebyggande arbete med föräldrastöd. Däremot har vi båda arbetslivserfarenhet med fokus på barns behov. Linda har under en sexmånadersperiod arbetat som vikarie på en kommunal förskola med mestadels barn i åldrarna 2 till 5 år. Linnéa har arbetat som au pair under ett år och gjort praktik på ett behandlingshem med målgruppen barn och familjer. Vi tänker att vår förförståelse kring arbete med barn, ger oss kännedom av ett pedagogiskt arbete respektive ett behandlande förhållningssätt, vilket kan leda till att vi möjligen innehar föreställningar kring vad ett gott föräldraskap kan innebära. Vår förförståelse innebar att vi ansåg att ett gott föräldraskap kan innebära att bland annat ansvara för tillgodoseende av barns basala behov; att sätta barns behov i centrum, samt att vara närvarande och uppmärksam på sitt barn. Vår förförståelse kring vad det goda föräldraskapet kan innebära en möjlig påverkan på utformandet av syfte och frågeställningar i förhållande till vår empiri; eftersom vi valt att undersöka personalens föreställningar kring ett gott föräldraskap.

Vi anser att området föräldrastöd är intressant, då det syftar till att förbättra barns livssituationer genom att utbilda och stötta föräldrar. Vi ville bredda vår kunskap inom detta område då vi är övertygade om att förebyggande arbete bidrar till att på lång sikt reducera ohälsa hos barn. Utifrån vår förförståelse av bland annat behandlingsinsatser för familjer, anser vi att förebyggande föräldrastöd är viktigt då det kan reducera risker och stärka skyddsfaktorer i förhållande till föräldraskap på ett tidigt stadium. Således anser vi att förebyggande och föräldrastödjande arbete kan ha en positiv inverkan på barn och familjer, och därmed vara av stor vikt inom det sociala arbetet. Denna positiva syn på personalens arbete kan även ha påverkat hur vi valt att utforma arbetet, samt vilka frågor vi valt att ställa i de intervjuer vi genomfört. Vår förförståelse kan således genomgående ha påverkat de val vi har gjort under utformningen av studien.

1.6. Uppsatsens fortsatta disposition

Vidare kommer ett avsnitt gällande den historiska bakgrunden av föräldrastödet i Sverige. I detta kapitel presenteras även de övergripande dragen i de föräldrastödjande verksamheter vi valt att fokusera på i vår studie.

Därefter kommer ett kapitel kring kunskapsläget inom ämnet föräldrastöd och det goda föräldraskapet. Kunskapsläget presenteras i form av både nordisk, europeisk och svensk tidigare forskning kring vårt ämne. Avsnittet om kunskapsläget följs av en presentation av vår teoretiska ram och de begrepp vi valt att analysera vårt resultat med. Kapitlet innebär en närmare presentation kring Foucaults maktperspektiv och de två begreppen pastoralmakt och governmentality.

Sedan presenteras den metod som vi genomfört och de metodologiska övervägningar vi har gjort under arbetet med vår studie. Slutligen kommer en presentation av vårt resultat samt en diskussion, i vilken vi ämnar belysa de viktigaste slutsatserna vi dragit av studiens innehåll.

2. Föräldrastöd i Sverige

2.1. Föräldrastödets historia

Föräldrastödet i Sverige har förändrats genom tiderna, men traditionen gällande förebyggande insatser i syfte att förhindra barns negativa utveckling har existerat i över ett sekel. Föräldrastödets betydelse har dock beaktats främst sedan 1960-talet, då det uppmuntrats genom statliga bidrag och reformer, samt genom utveckling och utvärdering av föräldrastöds-arbetet.

Förebyggande selektiva åtgärder var grundläggande för att förhindra barns negativa utveckling redan i 1902 års barnavårdslagstiftning (Berg-Wikander, 2006). Även i år 1924 och 1960 års barnavårdslagar betonades förebyggande tvångsåtgärder allt mer, i syfte att förebygga barns negativa utveckling. Under 1960-talet kom dessutom barns hälsa att få en allt högre position inom socialpolitiken. Genom en samhällsdebatt gällande barnmisshandel belystes föräldrars påverkan på barns hälsa, vilket ledde till reformer med fokus på förebyggande föräldrautbildning och föräldrastöd (Bing, 2005).

I 1972 års Barnstugeutredning presenterades lekrådgivning som ett förslag på en verksamhet för universiellt förebyggande föräldrastöd. Lekrådgivningen skulle både ge pedagogisk stimulans för barnen samt fungera som rådgivning för föräldrar (Gustafsson, 1983). Lekrådgivningen på barnavårdscentralens mottagningar utvecklades sedan till att bli den öppna förskolan. Den öppna förskolan fokuserade dock främst på barnens behov under 1970-talet. Ett ytterligare uppmärksammande av föräldrars påverkan på sina barn ledde till att den öppna förskolan under slutet av 1970-talet slutligen blev en stödjande verksamhet för både föräldrar och barn (ibid.). Då den öppna förskolan var en populär mötesplats för hemmavarande föräldrar och barn utan förskoleplats, kom dessa verksamheter att bli viktiga samarbetspartners för barnavårdscentralerna. Under 1980-talet ökade samverkan mellan barnavårdscentralerna och den öppna förskolan genom statlig investering, vilket även ledde till att fler öppna förskolor öppnade i hela Sverige (Bing, 2005).

Under 1990-talet fortsatte staten att genom investeringar uppmuntra och utöka samverkan mellan olika aktörer inom det förebyggande arbetet med fokus på föräldrar och barn. Genom den statliga myndigheten Folkhälsoinstitutet, vilken skapades 1992, etablerades ett nätverk mellan föräldrastödjande personal och politiker. Inom nätverket diskuterades existerande behov samt utvecklingen av förebyggande insatser för familjer. Nätverket gjorde en planläggning för hur ett samarbete mellan olika aktörer inom föräldrastöd kunde utformas (Bing, 2005). Som ett resultat av nätverkets diskussioner öppnade Sveriges första familjecentral år 1993. Familjecentralen skulle enligt Folkhälsoinstitutets nätverk innehålla fyra verksamheter; mödra- och barnavårdscentral, öppen förskola samt socialtjänst, i syfte att skapa en samordnad mötesplats inom föräldrastöd (Berg-Wikander, 2006).

Till följd av den ekonomiska krisen under 1990-talet ökade dock nedskärningarna i välfärden (Bing, 2005). Socialpolitiken kom på grund av detta att fokusera allt mer på en individualisering av föräldraskapet och föräldrarnas egna ansvar för barnets goda utveckling. I början av 2000-talet hade det statliga engagemanget för samverkan inom familjecentraler minskat (ibid.). Öppna förskolor och familjecentraler stängdes i flera kommuner till fördel för riktade behandlingsinsatser. År 2000 startades Föreningen för familjecentraler av Folkhälsoinstitutets tidigare samverkansnätverk i syfte att utveckla och förstärka föräldrastödet, då detta minskat i samband med 1990-talets nedskärningar (Abrahamsson & Kjellén, 2013).

Under början av 2000-talet ökade den psykiska och fysiska ohälsan bland barn och unga i Sverige. Detta belystes i socialpolitiken, och år 2008 lade regeringen fram en samordnad nationell strategi för universellt föräldrastödsarbete i syfte att utveckla det förebyggande arbetet med föräldrar och barn (SOU 2008:131). I denna gavs rekommendationer gällande hur föräldrastödsarbete skulle genomföras på lokal, regional och statlig nivå. Dessa rekommendationer innefattade bland annat en ökad samverkan och samordning mellan verksamheter, ökad utbildning för personal inom föräldrastöd, samt instiftandet av ett nationellt råd för kunskapsspridning och utveckling av föräldrastöd.

Föräldrastödet har således minskat i samband med ekonomiska nedskärningar, och ökat då samhällsdebatter förändrat socialpolitikens fokus till fördel för förebyggande föräldrastöd. Sedan 1990-talet har en mer individuell syn på föräldraskapet genomsyrat socialpolitiken gällande familjer, vilket lett till en större betydelse av frivillighet och eget ansvar som förälder (Bing, 2005). Samtidigt har mer statligt fokus lagts på föräldrastöd sedan år 2008, då barns ohälsa uppmärksammats och lett till en nationell strategi för föräldrastöd (SOU 2008:131). Dock kan en individuell syn på föräldraskapet möjligen anses fortsätta dominera inom socialpolitiken, då föräldrar utifrån den nationella strategin (SOU 2008:131) betraktas vara ansvariga för sina barns hälsa respektive ohälsa.

2.2. Föräldrastödjande förskoleverksamheter

Föräldrastöd kan erbjudas inom olika verksamheter samt med olika huvudmän. I enlighet Skollagen (SFS 2010:800) får enskilda aktörer vara huvudmän för fristående förskoleenheter. I den öppna förskolan finns dock enligt skollagen krav på att verksamheten ska tillgodose barns behov genom att anställa personal med erfarenhet eller utbildning inom barnomsorg och pedagogik. Kommunen är dock inte skyldig att tillhandahålla öppen förskola enligt skollagen (ibid.). Det kan leda till att enskilda aktörer, såsom svenska kyrkan eller andra ideella organisationer, kan starta öppna förskolor ifall de anser att behov av denna verksamhet finns i området.

I denna studie kommer fokus ligga på tre olika föräldrastödjande förskoleverksamheter. Verksamheternas övergripande styrning, fokus och arbete med föräldrastöd presenteras nedan.

2.2.1. Svenska kyrkans öppna förskola

I den kommun där vi genomförde vår studie står den svenska kyrkan som huvudman för en av de öppna förskolorna. Den öppna förskolan inom svenska kyrkan riktar sig till barn i åldern 0-6 år samt deras föräldrar, och är en mötesplats för relationsskapande barn och föräldrar emellan (Svenska kyrkan, 2017). Dessutom kan vissa församlingar ge extra stöd åt vissa föräldrar, exempelvis ensamstående, ifall behov finns. Den öppna förskolan kan därmed utformas på

olika sätt utifrån behoven i respektive församling. Vanligt är dock att verksamheten genom inslag av sång, lek och fika, syftar till att skapa relationer mellan barn och föräldrar under förskolans öppettider. Den öppna förskolan inom svenska kyrkan är öppen för alla, oavsett religion eller eventuellt medlemskap i svenska kyrkan (ibid.).

2.2.2. Familjecentralens kommunala öppna förskola

Den öppna förskolan i kommunal regi är en del av familjecentralens och socialtjänstens förebyggande arbete. Målgruppen inom öppna förskolan är barn i åldern 0-6 år och deras föräldrar samt blivande föräldrar (Socialstyrelsen, 2008). Verksamheten ska ge barn pedagogisk stimulans och föräldrar en mötesplats för relationsskapande, men inom verksamheten kan föräldrar även få stöd och råd i sin föräldraroll (Skolverket, 2017). Genom inslag av lek, pyssel, och fika kan föräldrarna således mötas på ett lättillgängligt vis. Ifall en förälder uttrycker behov av mer stöd kan den prata med den öppna förskolans socionom, som då kan ge extra stöd inom men också utanför familjecentralens ramar.

2.2.3. Familjecentralens kommunala familjeförskola

Familjeförskolan i kommunal regi är en del av familjecentralens och socialtjänstens förebyggande arbete med barn och föräldrar. Genom samverkan med andra verksamheter inom familjecentralen kan föräldrar med behov av särskild stöttning få en plats på den förebyggande familjeförskolan. Det är en riktad dagverksamhet vars syfte är att förbättra familjens livssituation genom strukturerat pedagogiskt arbete, såsom exempelvis samspelsträning (Socialstyrelsen, 2009). Familjeförskolan är således en mer selektiv insats inom det förebyggande föräldrastödet än de öppna förskoleverksamheterna.

Målgruppen i den aktuella familjeförskolan är nyblivna mammor eller föräldrar som saknar stöd i sitt sociala nätverk, vilka får stöd utöver den stöttning som erbjuds på familjecentralens kommunala öppna förskola. För att få en plats i familjeförskolans gruppverksamheter kan föräldrar kontakta verksamheten själva, bli rekommenderade dit av socialtjänsten, eller hänvisas till verksamheten av personal på familjecentralen.

3. Kunskapsläget

För att kartlägga kunskapsläget inom studiens ämne har en litteratursökning av studier relevanta för vårt syfte genomförts. Vi har använt oss av ett antal olika databaser inom samhällsvetenskap som tillhandahålls av Göteborgs Universitetsbibliotek, såsom bland annat Sociology Collection och Social Sciences Database. I dessa databaser har vi funnit främst engelskspråkiga artiklar relevanta för vår studie genom att använda oss av specifika sökord. Bland annat har vi använt de engelska orden sökorden *parent support*, *good parenting*, *family support*, och *parent education*; respektive de svenska sökorden *öppen förskola*, *föräldrastöd*, och *gott föräldraskap*. Genom referenssökningar i de artiklar vi funnit relevanta har vi genom ett snöbollsurval funnit fler relevanta studier. Ett snöbollsurval innebär enligt David och Sutton (2016) ett icke-slumpmässigt urval, där en källa leder vidare till en annan källa. En sådan urvalsstrategi kan således leda till ett skevt urval, då det är omöjligt att avgöra hur representativt urvalet är för all forskning inom forskningsområdet (ibid.). Vi har dock valt denna urvalsstrategi då vi inte tidigare varit inlästa på ämnet, och således ville finna så relevanta artiklar som möjligt inom vårt ämne.

Trots att vi funnit ett flertal studier som undersöker konstruktionen och uppfattningen av konceptet ”ett gott föräldraskap” inom socialt arbete gör vi inte anspråk på att denna litteraturgenomgång skulle vara heltäckande. Valet av att främst utgå från artiklar inom tidigare forskning innebär att vi kunde finna relevant, uppdaterad och ny forskning inom ämnet; valet kan även ha lett till att mer djupgående och äldre studier i bokform har förbisetts i vår litteratursökning. Eftersom vår tidsram för uppsatsskrivandet varit begränsad har vi inte haft möjlighet att läsa in oss på alla studier inom ämnet; vi har inte heller haft möjlighet att använda oss av alla relevanta studier vi funnit. Här följer därav ett urval av de studier vi funnit relevanta inom ämnet för vår studie.

3.1. Perspektiv på föräldraskap i omvärldskontext

3.1.1. Föräldraskapet bland föräldrar i Storbritannien

Gillies (2008) beskriver i sin artikel *Perspectives on Parenting Responsibility: Contextualizing Values and Practices* hur fokus på föräldraansvar ökade inom socialpolitiken i Storbritannien sedan ledarskapet i landet togs över av Labourpartiet år 1997 (Gillies, 2008). Vidare menar Gillies (2008) att lagstiftning och statliga strategier därmed fokuserade på att tackla brister i föräldraskapet genom tidiga familjeinterventioner. Utifrån denna syn på föräldraskap gjordes selektiva satsningar på föräldrastöd i form av råd och utbildning för att lära föräldrar i socialt exkluderade områden om barnuppfostran. Detta perspektiv ledde till en auktoritär syn på föräldraskap, där föräldrarna skulle anpassa sig till medelklassens uppfattningar om det goda föräldraskapet (ibid.).

Gillies (2008) genomförde två studier, dels en djupgående studie av fem vita arbetarklassmödrars föräldraskap utanför kärnfamiljsnormen. Dels en större studie i två delar (Gillies, 2008). I den senare studien genomfördes en större enkätundersökning bland föräldrar till barn från 8 till 12 år, och efterföljande intervjuer genomfördes med tjugofem mödrar och elva fäder av olika etnisk bakgrund och klass. I dessa studier undersöktes föräldrarnas uppfattning kring vilken sorts föräldrastöd som var mest lämplig, samt vilka resurser föräldrarna använder sig av i det vardagliga föräldraskapet.

Gillies (2008) fann att ekonomiska, kulturella och personliga resurser är beroende av varandra i föräldraskapet. Vidare fann Gillies (2008) även en skillnad mellan medelklassföräldrars och arbetarklassföräldrars uppfattning av föräldraskapet på grund av socioekonomisk kontext. Medan medelklassföräldrar la mycket fokus på på investering i barnens utbildning och emotionella utveckling, menade arbetarklassföräldrar att de inte borde beläggas med ansvar gällande sina barns utbildning (ibid.). Gillies (2008) menar även att föräldrautbildningen utgår ifrån ett medelklassperspektiv på föräldraskapet som förutsätter att föräldrar kan investera mycket tid och bemödande i sina barns utveckling. Föräldrastöd kan därmed skapa orealistiska förväntningar på föräldrar som saknar socioekonomiska resurser för att agera som en ansvarsfull förälder. Därför menar Gillies (2008) att

Storbritanniens föräldrastödjande insatser förbiser hur socioekonomiska förutsättningar påverkar familjer och föräldraskap.

Denna studie är relevant för vårt arbete då den belyser hur socialpolitiska interventioner kan förstärka normer kring det goda föräldraskapet genom exempelvis föräldrautbildning. Vidare belyser studien att föräldrautbildningen i Storbritannien förbiser de förutsättningar som kan förhindra vissa föräldrar att agera som ansvarsfulla föräldrar; då syftet är att utbilda föräldrar till att agera på liknande sätt oavsett socioekonomisk bakgrund (Gillies, 2008). Detta är av intresse för vår studie, då Gillies (2008) fokuserar på föräldrars uppfattning av föräldrautbildningen och ger ett nytt perspektiv på hur föräldrar upplever att föräldrautbildningen bör utformas. Studien belyser även en diskrepans mellan arbetarklassföräldrars uppfattning om sitt ansvar som förälder och socialpolitikens ökade fokus på föräldrarnas ansvar i förhållande till barnens goda utveckling.

Till skillnad från vår studie har Gillies (2008) undersökt hur föräldrar av olika bakgrund ser på föräldraskapet genom både enkäter och intervjuer. Detta innebär att resultatet baserats på hur föräldrar själva ser på sitt föräldraskap, snarare än hur personal inom föräldrastöd ser på innebörden av det goda föräldraskapet. Dessutom är studien genomförd i Storbritannien, som har en annan socialpolitisk tradition än Sverige. I likhet med Storbritannien har dock även socialpolitiken i Sverige blivit allt mer individualiserad sedan 1990-talet, då nedskärningar i välfärden ledde till ett ökat ansvar för individen. Denna likhet innebär att vi, trots skillnader mellan socialpolitisk kontext ändå anser att studien kunna vara relevant för vårt arbete.

3.1.2. Föräldraskapet inom föräldrastödsprojekt i Finland

Sihvonen (2018) belyser i sin artikel *Parenting Support Policy in Finland: Responsibility and Competence as Key Attributes of Good Parenting in Parenting Support Projects* hur det goda föräldraskapet beskrivs inom dokument för föräldrastödsprojekt i Finland. Efter den ekonomiska recessionen under 1990-talet gjordes nedskärningar i välfärdsstaten i Finland, vilket enligt Sihvonen (2018) ledde till en mer marknadsorienterad socialpolitik. Det startades ett flertal nya utvecklingsprojekt i samband med detta, då denna politik ledde till att mer ansvar lades på individens resurser och kompetens. Detta paradigmskifte avspeglades

även inom familjepolitiken, då familjen gjordes mer ansvarig för att lösa sina egna problem eftersom statliga interventioner minskade (Sihvonen, 2018).

Paradigmskiftet innebar i sin tur ett allt större fokus på föräldrarnas ansvar för sina barns och sin familjs välmående.

Sihvonen (2018) studerade och analyserade dokument från 310 familjestödsprojekt, både inom förebyggande och interventionsbaserade insatser, som genomförts mellan år 2000 och 2010 i Finland (Sihvonen, 2018). Studien fann att föräldrarnas ansvar för sina barns välmående belystes genomgående i empirin, och ansvarsfullhet ansågs även vara den viktigaste egenskapen i förhållande till det goda föräldraskapet. Dessutom ansågs kompetens kring anknytning och föräldraskap vara en mycket viktig egenskap, särskilt inom interventionsbaserade föräldrastödsprojekt (ibid.). Inom dessa projekt ansågs även föräldrar sakna grundläggande kunskaper kring hur de bemöter sina barn på rätt sätt. I förebyggande projekt lades dock mycket fokus på peer support, där föräldrar kan dela sin kunskap med andra föräldrar, och på så sätt utveckla sin föräldrakompetens vidare. Sihvonen (2018) menar således att de förebyggande finska föräldrastödsprojekt hon studerat belyser både föräldrarnas egen kompetens såväl som expertkunskap och föräldrarnas stöd till varandra (Sihvonen, 2018). Sihvonen menar vidare att det paradigmskifte mot en nyliberal, individualistisk politik som skett sedan 1990-talet har inneburit ett allt större fokus på föräldraansvar och föräldrakompetens. Detta fokus har samtidigt inneburit att mindre fokus har lagts på de strukturella orsaker som kan påverka en förälders möjlighet till att vara en god förälder (ibid.). Dock visar studien på att förebyggande föräldrastöd också fokuserar på peer support. I dessa grupper anses föräldrar tillsammans med professionella kunna konstruera ömsesidig förståelse kring det goda föräldraskapet, vilket belyses starkt inom förebyggande föräldrastödsprojekt (ibid.).

Denna studie belyser hur ett allt större fokus lagts på föräldraansvar och kompetens inom föräldrastöd sedan 1990-talet. Vidare belyser Sihvonen (2018) hur flera förebyggande föräldrastödsprojekt även tar hänsyn till föräldrars tidigare erfarenheter och kunskap i föräldragrupper där de kan lära av varandra. Studien är relevant för vårt arbete då den uppmärksammar hur en förändrad socialpolitik i

Finland har lett till ett allt större föräldransvar. Studien belyser även hur föräldrastödsprojekt kan skapa och förstärka synen på vad det goda föräldraskapet innebär. Dessutom synliggör studien hur det goda föräldraskapet inom förebyggande föräldrasstöd kan skapas i interaktionen föräldrar och professionella emellan, vilket är av intresse i relation till syftet för vår studie.

Till skillnad från vår studie analyserar Sihvonen officiella dokument kring föräldrastöd. Detta innebär att studiens resultat är baserade på mer övergripande målsättningar snarare än hur personal inom föräldrastöd ser på det goda föräldraskapet. Studien har dock ett liknande syfte i att undersöka det goda föräldraskapet. Trots att studien genomfördes i Finland, kan det finnas det likheter inom nordisk socialpolitik, då även den svenska socialpolitiken har förändrats mot en ökad individualisering sedan 1990-talet. Därför anser vi att, trots att studien är genomförd i Finland, denna studie kan vara relevant för vår undersökning.

3.2. Perspektiv på föräldraskap i svensk kontext

3.2.1. Perspektiv på gott föräldraskap inom socialpolitiken

Widding (2018) analyserar och problematiserar i sin artikel *Parental Determinism in the Swedish Strategy for Parenting Support* den svenska nationella strategin för utveckling av föräldrastöd (SOU 2008:131), vilken publicerades 2008 av Socialdepartementet. Strategin fokuserar barns ökade psykiska ohälsa. Widdings resultat visar på parental determinism, vilket innebär att den ökade psykiska ohälsan bland barn beskrivs som ett individualiserat problem som främst beror på osäkra föräldrar. Föräldrarna anses utgöra de viktigaste personerna i barnens liv, och osäkra föräldrar kan därmed innebära riskfaktorer för barnen. Således kräver föräldrarna kontinuerligt stöd, vilket ges i form av frivilligt evidensbaserat föräldrastöd. Widdings resultat visar vidare, utöver strategins pekande på osäkra föräldrar som riskfaktorer för barnen, att den även poängterar att alla familjer kan behöva familjestöd och att inga föräldrar kan förutsäga när och var problem kan uppstå. Widding menar därför att den nationella strategin konstruerar möjliga risker som kan uppkomma vid föräldraskap, i syfte att öka föräldrars medvetenhet och ansvar för sitt föräldraskap. En konsekvens av detta kan vara att föräldrarna istället blir mer osäkra och således mer beroende av stöd (Widding, 2018).

Widding (2018) menar att föräldrastödets utformning syftar till att staten ska kunna kontrollera och styra föräldrapraxis, samtidigt som de vill värna om individens integritet. Programmen syftar till att öka föräldrarnas ansvar och föräldraförmåga. Föräldrastödet är ämnat att erbjudas till alla föräldrar, men Widdings resultat visar att föräldrastödsprogrammen bygger på könsbestämda föreställningar om föräldraskap, utifrån en medelklasskontext. Tillgänglig statistik om regeringens kampanj av de olika föräldrastödsprogrammen visar att var en övervägande majoritet kvinnor som deltog, ofta med en utbildning högre än gymnasiet. Statistiken motsätter sig således strategins vilja att föräldrar från alla klasser ska delta (ibid).

I Widdings resultat framkommer bland annat att den nationella strategin, framtagen av Socialdepartementet 2008, förespråkar ett föräldrastöd som bygger på föreställningar om föräldraskap utifrån en medelklass-kontext. Till skillnad från vår studie har Widding analyserat den svenska nationella strategin och således inte talat med personal på de förebyggande föräldrastödjande verksamheterna, vilket vi i vår undersökning gjort. Dock bygger personalens arbete och uppdrag på Socialdepartementets riktlinjer av utformningen kring föräldrastöd. Widdings artikel är således relevant för vår studie, då vi ämnar att undersöka innebörden av det goda föräldraskapet.

Littmark (2012) ämnar i sin artikel *Hur görs barn, barndom och föräldraskap i de statliga satsningarna på stöd till föräldrar? En diskursanalys av den samtida politiken kring föräldrastöd* att söka svar på hur barn, barndom och föräldraskap konstrueras i den statliga utredningen "Föräldrastöd en vinst för alla. Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap" (SOU 2008:131). Den statliga utredningen belyser hur välfärdsstaten under de senaste decennierna har omformats och alltmer erbjuder för individen att exempelvis genom förebyggande ansatser vad gäller föräldrastöd, själv kunna skapa sin välfärd. Satsningarna på förebyggande föräldrastöd syftar till att minska barn och ungas psykiska och fysiska ohälsa. Littmark ämnar att kritiskt studera naturen av de relationer mellan välfärdsstaten, familj, föräldrar och barn som omförhandlas i utredningen, vilka är grunden till det föräldrastödet som idag finns i det svenska samhället (Littmark, 2012). Enligt Littmark skildras samhället som kravfyllt och komplext, och föräldrastödet riktas till individerna eftersom de således anses

behöva stöd, dels för att lita på att de är kompetenta föräldrar och dels för att stärka sin självkänsla. Föräldrarnas ansvar berör dels barnens välfärd och dels att som förälder ta del av den kunskap och det stöd som välfärdsstaten erbjuder. Det är således inte föräldrarna själva som främst definierar sitt föräldraansvar, utan detta görs av staten. Staten skildrar enligt Littmark föräldrarna både som lösning och problem vad gäller barnen och de ungas ökade fysiska och psykiska ohälsa, främst då barnen framställs som sårbara men också formbara i relation till sin familj. Utredningen fokuserar även på barnkonventionen och att barnen bör vara delaktiga i utformandet av föräldrastödet. Littmark menar att samtidens välfärdsstat fokuserar på att styra och skapa villkor för individerna i samhället att själva skapa sin egen och sin familjs välfärd. Föräldrastödets utformning bidrar till att föräldrar både ska känna och vilja ta ansvar i sin roll som förälder (ibid).

Littmarks studie skiljer sig från vår då den belyser hur staten i den nationella strategin ser på förebyggande föräldrastöd och dess utformning, samt hur staten ser på föräldrarnas ansvar över sitt föräldraskap. I vår studie är det personalens perspektiv, på de förebyggande föräldrastödjande verksamheterna, som vi valt att undersöka. Vi upplever att Littmarks studie är relevant för vår uppsats eftersom resultatet visar hur välfärdsstaten skapar riktlinjer kring föräldraskap som föräldrar bör följa. Dessa riktlinjer är intressanta för vår studie då vårt syfte är att undersöka innebörden av det goda föräldraskapet inom personal på föräldrastödjande verksamheter. Verksamheternas arbete utgår från den statliga strategin och därför anser vi Littmarks studie kunna vara relevant för vår undersökning.

3.3. Möjlig kunskapslucka

Genom den tidigare forskning vi har funnit har vi ämnat undersöka kunskapsläget inom förebyggande föräldrastöd. Vi har presenterat studier både inom Europa, Norden och Sverige som har uppmärksammat det goda föräldraskapet samt föräldrastödsarbete. Vi inte har haft för avsikt att genomföra en heltäckande litteraturgenomgång på grund av vår studies tidsram. Trots detta har vi, inom de studier vi har tagit del av, upptäckt en möjlig kunskapslucka. Denna eventuella kunskapslucka är gällande hur personal av olika professioner inom förebyggande föräldrastödjande verksamheter reflekterar och arbetar med det goda

föräldraskapet. Vi menar således att vår studie kan bidra till en ökad förståelse av föreställningar kring det goda föräldraskapet bland personal av olika professioner inom föräldrastöd. Vi ämnar med studien således att belysa personalens perspektiv på vad ett gott föräldraskap innebär.

4. Teoretiskt ramverk och teoretiska begrepp

Vi har valt att använda oss av Foucaults maktperspektiv som teoretisk ram för vår studie. Mer precist har vi valt att använda oss av de två begreppen Pastoralmacht och Governmentality.

Vårt val av teoretiskt ramverk syftar till att belysa hur personalen syn på goda föräldraskapet kan förstås ur ett maktperspektiv. Valet av teori påverkar analysen av empirin eftersom den kan möjliggöra en ökad förståelse av vissa delar inom empirin, och samtidigt negligera andra aspekter. Vårt val av teori har gjorts i syfte att förstå personalens möjliga dubbla roll inom föräldrastödet; såsom både stöttande och maktutövande. Foucaults maktperspektiv kan åskådliggöra hur arbetet med föräldrastödet möjligen innebär en ojämn maktbalans inom arbetet, då föräldrarna har en undergiven roll gentemot de professionella inom verksamheterna. Genom vårt val av teori ämnar vi att förstå hur makt möjligen kan utövas, genom personalens föreställningar om ett gott föräldraskap, och genom föreställningarnas möjliga reproduktion inom föräldrastödet.

Vi har även valt att fokusera på de två begreppen pastoralmacht respektive governmentality. Trots att dessa begrepp har flera likheter anser vi att deras uppmärksammande av olika aspekter inom makt kan öka förståelsen av vår empiri. Pastoralmakten belyser statliga välfärdsinstitutioners dubbla roll som både kontrollerande och stöttande, medan governmentality belyser hur statliga föreställningar om rätt och fel kan reproduceras och stärkas inom sociala relationer. Begreppen kan således möjliggöra en vidare förståelse av perspektiv på ett gott föräldraskap utifrån dessa två olika aspekter inom Foucaults maktperspektiv.

Nedan följer en presentation kring Foucaults maktperspektiv samt begreppen governmentality och pastoralmacht.

4.1. Foucaults maktperspektiv

Enligt den franske filosofen Michel Foucaults maktperspektiv är makt en del i ett system av relationer mellan individer som existerar i hela samhället (Mills, 2003). Makt är således något som konstant skapas i sociala relationer inom samhället snarare än något som utövas enbart av statsmakten.

Foucault menar att välfärdsstatens institutioner, vilka syftar till att främja individers välbefinnande, i grunden avser att bibehålla statsmakten genom att bestraffa brott mot samhällets rådande sociala konventioner (Payne, 2008). De sociala konventionerna har av statsmakten kommit att utkristalliseras till normaliserade sanningar och betraktas därför som en del av den objektiva verkligheten. Alla individer i samhället bidrar sedan till att stödja och följa dessa normaliserade sanningar. Foucaults maktperspektiv utgår därmed ifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, vilket innebär att verkligheten är socialt konstruerad genom interaktion mellan individer och grupper (ibid.).

Enligt ett socialkonstruktivistiskt perspektiv socialiseras individer dels in i samhället och dels in i olika sociala grupper, genom gemensamma sociala konstruktioner (Payne, 2014). De gemensamma sociala konstruktionerna formar vad samhällets individer upplever som verkligt och sant. Socialkonstruktivismen belyser vidare den kategorisering som sker, då individer beläggs med socialt vedertagna uppfattningar om sina egenskaper och beteenden, utifrån kategoritillhörighet. Dessa sociala kategorier kan skapas utifrån exempelvis kön, då kvinna som kategori kan anses vara mer naturligt omsorgsfull än män, oberoende av deras individuella egenskaper (ibid.). Även i språk samt sociala interaktioner skapas och förstärks kategoriseringen av människor. I möten individer och grupper emellan kan således normativa uppfattningar kring olika kategorier utifrån exempelvis kön, etnicitet, klass och funktion reproduceras vidare (ibid.). Inom välfärdsinstitutionerna kan professionella, utifrån statlig kunskap, kategorisera individer utifrån deras egenskaper och behov. Kategoriseringen innebär således en asymmetrisk maktrelation mellan individer och professionella, där individerna är undergivna de professionella som innehar tolkningsföreträde samt besitter expertkunskap (Järvinen, 2013).

Utifrån Foucaults maktperspektiv kan individen endast förstås som en del av en strukturell maktordning, där alla individer både har egen makt samt är beroende av makt (Börjesson & Rehn, 2009). Individen kan därmed enbart tolkas och definieras utifrån de maktrelationer individen ingår i. Perspektivet innebär således att den objektiva och neutrala verkligheten endast kan ses som en illusion. Eftersom verkligheten enligt Foucaults perspektiv är socialt konstruerad, kan den därför inte existera utan sociala relationer. Förbiseendet av den objektiva och icke-kontextuella verkligheten som synsättet innebär, kan således ses som en kritik mot Foucaults maktperspektiv.

Vår uppsats syftar till att undersöka vad personal på föräldrastödjande verksamheter anser att ett gott föräldraskap innebär. Vi bedömer därför att Foucaults maktperspektiv är relevant vid analysen av personalens föreställningar om det goda föräldraskapet. Perspektivet kan hjälpa oss att belysa den dubbla aspekten av föräldrastödet, som dels stödjande och dels kontrollerande. Vidare menar vi att kritiken ovan gentemot Foucaults maktperspektiv inte påverkar vår analys negativt. Eftersom vårt syfte är att undersöka personalens perspektiv på ett gott föräldraskap, kan maktperspektivet bidra till en ökad förståelse av socialt konstruerade föreställningar kring det goda föräldraskapet, inom personalens arbete med föräldrastöd.

4.1.1. Pastoralmacht

Michel Foucault myntade begreppet pastoralmacht vilket syftar till att belysa den omfattande makt kyrkan erhöll i samhället och över folket (Järvinen, 2013). Med syftet att försäkra folket om frälsning efter livet på jorden, krävde kyrkan fullständig kontroll, både över samhället i stort och över varje enskild individ. Pastoralmakten utbreddes sig inte endast som en kontrollerande makt, utan även som ett sätt att hjälpa individer på. Genom att underkasta sig kyrkans befogenheter, försäkrade individen sig om sin egen frälsning (ibid.).

Trots att kyrkan möjligen inte besitter någon väsentlig makt i det moderna västerländska samhället, menar Foucault att pastoralmakten likväl levt vidare i samhället genom välfärdsstatens diverse institutioner. Pastoralmakten har dock bytt skepnad och handlar inte längre om att uppnå frälsning efter döden, utan frälsningen ska uppnås redan i livet på jorden, och gestaltas genom människors

livskvalité, hälsa, trygghet och säkerhet (Järvinen, 2013). Maktutövandet i det moderna samhället utförs inte som tidigare, utav kyrkan och dess undersåtar, utan verkställs istället av de professioner och institutioner som verkar för välfärdsstaten. Pastoralmakten har således etablerat sig i alla delar av samhällets institutioner och existerar bland annat i undervisning, uppfostran, vård och behandling. Även om pastoralmakten bytt skepnad ämnar den således fortfarande att utöva kontroll, dels över befolkningen och dels över individen. Pastoralmakten utförs nära inpå individen och fokuserar specifikt på dennes problem och svagheter. Då makten framställs som bidragande till välmenande och goda ändamål är den svår för individen att värja sig mot (ibid.). Välfärdsinstitutionerna har enligt Foucault således ett dubbelt uppdrag, dels att hjälpa och stötta människor i socialt utsatta situationer och dels att fostra dem till att efterfölja statens sociala konventioner (Payne, 2008). Pastoralmakten internaliseras av individen själv som därmed följer maktens spår och bidrar till sin egen disciplinering (Järvinen, 2013).

Vidare är pastoralmakten sammankopplad med dikotomier, även kallade sanningsregimer. Sanningsregimerna står i motsats till varandra och förklarar vad som är gott och ont respektive vad som är sant eller falsk. Inom välfärdsstatens institutioner finns olika yrkesgrupper, vilka är experter på specifika områden, såsom exempelvis socialarbetare, sjuksköterskor och lärare. Yrkesgrupperna besitter specifika registrerings och katalogiseringstekniker som de använder i mötet med klienter eller patienter, i form av exempelvis handlingsplaner, rapporter, förhör eller journaler. Detta upprätthåller klienten/patientens roll som en undergiven klient/patient i behov av disciplinering, stöd och uppfostran från den makthavande professionella, som handlar i välfärdsstatens namn (Järvinen, 2013). Välfärdsinstitutionerna hjälper och stöttar därmed individer utifrån sin kompetens, samtidigt som de fostrar och kontrollerar. De upprätthåller således pastoralmakten i samhället (Berg-Wikander, 2006).

Kritik mot Foucaults pastoralmakt är att, utöver att skapa förståelse för den fostrande och kontrollerande aspekten av socialt arbete, ger perspektivet inte någon förklaring till varför sociala problem uppstår eller hur de kan lösas (Järvinen, 2013). Detta innebär att perspektivet endast ger förståelse men inte förslag på förändring av de strukturella maktrelationerna. Vi anser dock att

perspektivet, trots kritiken, är relevant för vår studie, då det hjälper oss att utveckla vår förståelse av strukturella maktrelationer inom föräldrastöd.

4.1.2. Governmentality

Foucault presenterade även begreppet Governmentality för att belysa maktrelationerna i samhället. Detta begrepp kan definieras som både en analys av vem som har möjlighet att kontrollera samt vilka som kontrolleras, men även hur kontrollerandet av individer genomförs (Mills, 2003). Governmentality innebär således dels en statlig maktutövning med syfte att styra individer genom målsättningar istället för påtvingande att följa lagar och regler (Lövgren, 2007). Den statliga maktutövningen genomförs med utgångspunkt i individers förmodade frihet och frivillighet att agera som en lämplig medborgare. Dels medför Governmentality att den taktiska styrningen påverkar individernas beteende parallellt med individens omedvetna internalisering av föreställningar om rätt eller fel, varvid individerna frivilligt disciplinerar sig själva och andra i sociala relationer (Johansson, 2015). I begreppet Governmentality skapas således ideala medborgare genom statens makt att påverka och bestämma invånarens lämpliga beteenden, och inom dessa föreställningar blir individer indoktrinerade till att följa vissa normer (Börjesson & Rehn, 2009). Genom den omedvetna acceptansen av dessa normer disciplinerar individer, i samspelet med andra individer i samhället, varandra till ett normativt beteende. Detta självreglerande resultat Governmentality söker belysa innebär i sig att maktutövningen och individualiteten blir oskiljbara. Därför kan makt endast förstås som de maktförhållanden som skapas i sociala relationer mellan individ och individ (Lövgren, 2007).

I begreppet Governmentality synliggörs därmed de strategier staten kan använda i sin maktutövning, samtidigt som ett fokus läggs på hur individerna styrs genom dessa strategier. Governmentality belyser därmed hur staten avser forma och främja individer till att handla på ett enligt staten adekvat vis (Mills, 2003). De strategier som används av staten för att styra invånarna är dels genom byråkrati; såsom olika former av organisering och granskning. Dels innehåller strategierna kunskap om handlande; såsom i pedagogik och hälsopraktik (Lövgren, 2007).

I denna styrning ingår sålunda en kunskapsspridning gällande föreställningar om rätt och fel handlande i alla delar av samhället. Dessa övergripande föreställningar om rätt och fel skapas i samhällets sociala relationer, både individer emellan men också mellan individer, grupper och stat (Lövgren, 2007). Den instabila naturen i dessa föreställningar och maktutövningar leder till att den kräver konstant underhåll och stödande. Denna instabilitet leder även till att makten inte endast kan ses som repressiv, utan också uppmuntrande och positiv (Mills, 2008).

Samtidigt tyder Governmentality på en decentralisering av statsmakten, där vardaglig kunskap och praktik syftar till att disciplinera befolkningen (Lövgren, 2007). Utspridningen av makt i de sociala relationerna mellan individer innebär även en minskning av makt inom ett eventuellt motstånd mot rådande normer (Mills, 2008). Detta innebär att ifall makt enligt Governmentality finns i relationerna individerna emellan, räcker det inte att göra motstånd endast mot statlig makt, utan även motstånd inom alla sociala relationer. Vidare innebär detta perspektiv att motstånd mot rådande normer försvåras eftersom det krävs ett starkt samordnat motstånd för att belysa alternativa föreställningar i samhället (ibid.)

Foucaults begrepp Governmentality innebär sammanfattningsvis ett fokus på de statliga strategier som syftar till att fostra individer på ett uppmuntrande sätt, samt den enskilda självdisciplinering som sker då individer delar socialt inlärd normer med andra individer (Lövgren, 2007).

5. Metod och metodologiska överväganden

5.1. Val av metod – fördelar och begränsningar

Enligt Kvale och Brinkmann (2016) innebär den kvalitativa forskningsintervjun en social interaktion där kunskap konstrueras mellan forskaren och intervjupersonen. Syftet med metoden är att förstå ett visst fenomen från intervjupersonens perspektiv (David & Sutton, 2016). Metoden är således lämplig för att undersöka intervjupersonens åsikter och tankar och för att förstå dennes sätt att resonera (Jacobsen, 2012; Trost, 2010). Eftersom vårt syfte är att undersöka vad personal inom föräldrastödjande förskoleverksamheter har för perspektiv på innebörden av det goda föräldraskapet, ansåg vi att detta bäst kan besvaras med hjälp av en kvalitativ ansats. En kvalitativ metod kan ge oss personalens synvinkel på vad det goda föräldraskapet innebär, vilket är vad vårt syfte ämnar att undersöka. En nackdel med denna ansats är att den leder till en mer djupgående empiri, vilket leder till minskad möjlighet till generalisering av resultatet. Fördelar är dock att en kvalitativ ansats tar hänsyn till varje intervjupersons uttalande mer djupgående, och ger möjlighet till större förståelse av personens resonemang bakom sina åsikter och ståndpunkter (David & Sutton, 2016). Främst på grund av dessa fördelar valde vi att anta en kvalitativ ansats, då vi var intresserade av personal på de föräldrastödjande verksamheternas perspektiv på innebörden av det goda föräldraskapet. Vi bedömde att djupgående svar och resonemang från intervjupersonerna skulle hjälpa oss att besvara vårt syfte och våra frågeställningar. Vi valde att förbise att metodvalet möjligen skulle begränsa generaliserbarheten av vårt resultat, främst eftersom vårt syfte och våra frågeställningar inte ämnade att leda fram till generaliserbara resultat.

5.2. Arbetsfördelning

Vi har genomgående samarbetat kring uppsatsens utformning och skrivande. Vi har dock valt att dela upp skrivandet av vissa delar av uppsatsen för att effektivisera arbetet på grund av den begränsade tidsramen. Linnéa har skrivit

uppsatsens inledande avsnitt samt avsnittet om föräldrastöd i Sverige och Linda har skrivit avsnittet om metod och metodologiska överväganden. Vi har dock läst igenom de delar som skrivits av den andre och ändrat om vi ansett detta vara väsentligt. Uppsatsens övriga kapitel har vi skrivit tillsammans. Vi har således samarbetat fram den färdiga texten, trots att delar av strukturen och grunden till en början endast skrivits av en av oss.

5.3. Urvalsprocess

Studiens urvalsprocess startade när vi bestämt oss för att vi ville undersöka vad personal inom föräldrastödjande förskoleverksamheter har för perspektiv på innebörden av det goda föräldraskapet. Vi började med att söka information på nätet om vilka förebyggande verksamheter inom föräldrastöd som finns i landets olika kommuner, varpå vi sedan valde ut en medelstor västsvensk kommun som vi ville fokusera på och undersöka närmare. Vårt val av kommun grundar sig främst på att kommunen har ett antal föräldrastödjande verksamheter, med olika fokus och utformning. Detta bidrog till att vi upplevde den specifika kommunen som särskilt intressant att undersöka. En annan fördel med denna begränsning var att vi inom tidsramen hade möjlighet att undersöka tre olika verksamheter inom kommunen. Valet av fokus på en enda kommun gav oss mer insikt i hur föräldrastödjande arbete mellan olika verksamheter i samma kommun kan organiseras, vilket vi inte hade kunnat undersöka om vi valt att fokusera på olika verksamheter i olika kommuner.

Efter att vi avgränsat oss till den specifika västsvenska kommunen började vi fundera på hur vi kunde avgränsa oss ytterligare, exempelvis gällande hur många arbetsplatser vi skulle kontakta och hur många intervjuer vi skulle genomföra, för att besvara undersökningens syfte. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är det just undersökningens syfte som styr hur många intervjupersoner som behövs.

Forskarna behöver så många intervjupersoner som det är nödvändigt att ha med för att kunna ta reda på vad de ämnar att undersöka (Kvale & Brinkmann, 2014). Vår ambition var att kunna intervjua två personer per arbetsplats och därmed sex personer totalt, då fler intervjuer än så inte skulle vara möjligt tidsmässigt. Vi kontaktade därför fyra förebyggande föräldrastödjande verksamheter i kommunen via telefon samt mail och frågade om de var intresserade av att delta i vår studie.

Vi valde att kontakta fyra verksamheter istället för tre, ifall någon av verksamheternas personal inte skulle vilja eller ha möjlighet att delta. Tre av de fyra förskolorna vi kontaktat tackade sedan ja till att delta i studien och vi bestämde oss då för att, som vår ambition varit, intervjua två personer på varje förskola och således genomföra sammanlagt sex intervjuer. Anledningen till att vi ville intervjua två personer per arbetsplats istället för en, var för att få en blandning av utbildning och erfarenhet hos de personer som deltog i undersökningen. Vi antog att intervjupersoner med varierande utbildning och erfarenhet möjligen skulle ha olika perspektiv på arbetet med föräldrastöd, även om de arbetade på samma arbetsplats. Detta val syftade till att bidra till en mer nyanserad bild av arbetet och reflektionerna inom arbetet med föräldrastöd. De sex personer som slutligen deltog i vår undersökning var utbildade till antingen förskollärare, socionom eller diakon. Vi bedömde att dessa sex intervjupersoner gav tillräckligt med data för att kunna besvara vårt syfte.

Vi har undersökt en stor andel av den medelstora västsvenska kommunens förebyggande förskoleverksamheter och kan därför uttala oss om personalen inom den kommunens förebyggande föräldrastöd. Vi vill dock poängtera att vårt urval inte är representativt för resterande medelstora kommuner i Västsverige och vi kan alltså inte uttala oss om hur personal generellt arbetar kring föräldrastöd. Att urvalet ska representera den totala gruppen av förskolor som arbetar förebyggande med föräldrastöd i Västsverige är dock inte något vi ämnar att undersöka i vårt arbete, och detta nämns inte heller i vårt syfte eller våra frågeställningar.

5.4. Genomförande av intervjustudien

Att vara en eller två intervjuare

Vi la upp intervjuerna så att en av oss var huvudansvarig vid varje intervju och ställde samtliga frågor, medan den andre observerade och förde anteckningar. Enligt Trost (2010) kan det finnas fördelar med att vara två intervjuare om dessa är väl samspelade och kan ta stöd av varandra. Trost betonar samtidigt vikten av att forskaren reflekterar kring att det för intervjupersonen kan kännas som ett maktövertagande att ensam bli intervjuad av två personer (Trost, 2010). Vårt beslut att vara två intervjuare var således inte helt självklart, eftersom vi inte ville utsätta intervjupersonen för en eventuell obehagskänsla av att vi var två intervjuare.

Anledningen till att vi ändå bestämde oss för att genomföra intervjuerna tillsammans grundar sig främst på att vi tidigare skrivit en B-uppsats tillsammans, där vi även då genomförde samtliga intervjuer ihop. Vi har således tränat på vårt samspel i intervjusituationer tidigare, med upplevelsen att det fungerade väl. Detta val grundades även främst på att det gav observatören chans att anteckna och även ställa eventuella följdfrågor, medan intervjupersonen helt kunde fokusera på intervjupersonens svar samt att genomföra intervjun. Vi upplevde således att uppdelningen hjälpte oss i vår insamling av empirin och gjorde den mer komplett.

Att spela in intervjun

Vi hade huvudansvar för tre intervjuer var och samtliga tog mellan trettio minuter och en timme. Enligt Jacobsen (2012) krävs det att forskaren är direkt närvarande vid samtalet för att intervjun ska bli så bra som möjligt. Exempelvis kan ögonkontakten mellan forskaren och intervjupersonen vara viktig för att intervju ska flyta på. Således kan det finnas en poäng med att spela in intervjun, eftersom forskaren då kan fokusera helt på intervjupersonen under intervjun och inte tvingas anteckna allt intervjupersonen säger. En annan fördel med att spela in intervjun är att forskaren har möjlighet att gå tillbaka till materialet senare och kunna lyssna igen på intervjupersonens exakta berättelse. En nackdel kan vara att vissa intervjupersoner kan begränsa sina berättelser om de spelas in (Jacobsen, 2012). Efter att ha fått muntligt samtycke från våra informanter valde vi att spela in samtliga intervjuer för att vi skulle ha möjlighet att gå tillbaka till informanternas exakta berättelser vid vår framtida tematisering och analys.

Val av plats och klädsel inför intervjun

Enligt Jacobsen (2012) påverkar även kontexten runt en intervju, såsom tid och plats, själva innehållet i intervjun. Det är viktigt att samtalet äger rum på en plats där intervjupersonen känner sig trygg och tillåts prata ostört (Jacobsen, 2012). Inför genomförandet av intervjuerna bad vi således intervjupersonerna att själva välja tid och plats för intervjuerna, med en önskan om att det skulle vara på en plats där vi kunde samtala utan att bli störda. Detta resulterade i att samtliga intervjuer genomfördes på intervjupersonernas arbetsplatser, i ett avskilt rum där vi kunde samtala utan att bli störda. Enligt Trost (2010) är en annan faktor som kan påverka interaktionen mellan forskaren och intervjudeltagaren, forskarens

yttre. Trost menar vidare att forskaren bör försöka anpassa sin klädsel till situationen och även bör försöka undvika att bära symboler som kan tolkas stå för specifika värderingar. Trost råder inte forskaren till att dölja sina värderingar utan endast till att inte visa upp dem under intervjun (Trost, 2010). Vi tänker att faktorer såsom intervjuarens klädval och dess påverkan på intervjun, möjligen är extra viktigt att begrunda vid intervjuer av utsatta personer med känsliga berättelser. Vi tänker samtidigt att det är svårt att klä sig helt neutralt eftersom neutralitet är ett subjektivt begrepp. Vid intervjutillfällena valde vi att klä oss i kläder utan specifika symboler eller texter, för att på så sätt minimera risken för att vårt klädval på något sätt skulle påverka intervjupersonerna och deras svar.

Intervjuns grad av standardisering och strukturering

Den kvalitativa intervjun kan vara mer eller mindre standardiserad och strukturerad (David & Sutton, 2016). Standardisering betyder förenklat att det är lika för alla intervjupersoner, och en hög grad av standardisering kan exempelvis betyda att frågorna skall läsas upp exakt lika, med samma tonfall och i samma ordning. Vid en lägre grad av standardisering anpassar forskaren sig mer till intervjupersonen och ställer frågorna i den ordning som passar bäst för situationen. Forskaren kan även ställa eventuella följdfrågor (Trost, 2010). Strukturering syftar dels på huruvida intervjufrågorna ger öppna eller fasta svar, och frågorna är i den meningen mer eller mindre strukturerade respektive ostrukturerade. Dels kan strukturering även användas för att beteckna om studien som sådan är strukturerad eller inte, och en studie med hög struktur innebär en studie med en tydlig röd tråd, som är begränsad till ämnesvalet (Trost, 2010).

Vi valde att utforma undersökningens intervjuer i form av semistrukturerade intervjuer. Med semistrukturerade menar vi att våra intervjuer å ena sidan är strukturerade eftersom vi undersöker ett visst ämne och således inte har tagit upp eller frågat intervjupersonerna om andra saker. Utifrån ämnet som vi ville utforska utformade vi en intervjuguide (se Bilaga 1) som vi utgick från under respektive intervju. Intervjuguiden byggde på ett visst antal förberedda teman och frågeställningar och vi höll således en viss struktur på intervjuns utformning. Å andra sidan menar vi att undersökningen också kan anses ha en låg grad av strukturering, i den meningen att vi ställde öppna frågor i syfte att få öppna, breda

och personliga svar. Vi inledde våra intervjuer med mer standardiserade frågor, såsom intervjupersonens utbildning och hur länge personen arbetat på sin nuvarande arbetsplats. Därefter gick vi över till en mer utforskande fas, med öppna frågor som gav intervjupersonerna möjlighet att beskriva, reflektera och diskutera sina svar. Vi avslutade sedan respektive intervju med att fråga om intervjupersonen ville lägga till något som ännu inte frågats om eller blivit sagt. Intervjuerna som sådana ansåg vi i hög grad var strukturerade, medan intervjufrågorna var öppna och gav svar med en låg grad av strukturering, och det är därför vi benämner intervjuerna som semistrukturerade. Vad gäller standardisering så ställde vi samma frågor till alla intervjupersoner, samtidigt som vi anpassade oss till varje specifik situation. Exempelvis ställde vi ett par följdfrågor vid några intervjuer, och vi formulerade även om någon fråga utfall intervjupersonen inte uppfattade dess mening. Således innehöll våra intervjuer både en hög och låg grad av standardisering och struktur.

5.5. Bearbetning av empirin

Efter att vi genomfört samtliga intervjuer transkriberade vi empirin. Vi valde att inte erbjuda intervjupersonerna möjlighet att ta del av de färdigställda transkriberingarna. Valet gjordes då vi inte ansåg innehållet vara etiskt känsligt, eftersom intervjuerna baserades på professionella perspektiv snarare än personliga åsikter. Intervjupersonerna gav dock muntligt samtycke till att transkriberingarna genomfördes, och gavs vidare information via informationsbrevet (se Bilaga 1). De hade således möjlighet att när som helst kontakta oss om de hade frågor, alternativt om de inte längre ville delta i studien. Vi anser därför att vi har beaktat intervjupersonernas rätt till insyn och möjlighet till påverkan på sitt deltagande, trots att ingen av intervjupersonerna valt att kontakta oss i efterhand.

Vi valde att transkribera de intervjuer vi själva inte varit huvudansvariga för. Under transkriberingen valde vi att minimalt bearbeta eller ändra något i texterna, eftersom vi ville minimera risken för att vi skulle förvränga intervjupersonernas berättelser genom vår redigering. Vi skrev därför ut transkriberingarna i talspråk, precis med samma ord som intervjupersonerna använt. Enligt Jacobsen (2012) kan forskaren under redigeringsprocessen forma råmaterialet i syfte att göra det mer tydligt och sammanhängande vad intervjupersonerna uttryckt i tal. Eftersom

människor inte talar på samma sätt som vi skriver, kan det alltså finnas en poäng i att vid behov redigera citat för att göra dem läsliga (Jacobsen, 2012). Vad gäller återgivning av citaten i uppsatsens resultat, valde vi dock att vid behov redigera bort enstaka talspråksmarkörer, såsom “va” och “eh”, då vi bedömde att detta var nödvändigt på grund av läsbarhetsskäl. Vi valde även att förtydliga ensaka sammanhang för att öka förståelsen av citatens innebörd. Förtydligandet gjordes genom att använda oss av hakparanteser, såsom exempelvis “[gott föräldraskap]”. I övrigt är intervjuerna ordagrant återgivna då syftet med vår undersökning var att undersöka vad personal inom de förebyggande föräldrastödjande verksamheterna anser att det goda föräldraskapet innebär.

5.6. Analysmetod

Vi har i uppsatsen analyserat empirin genom att göra en tematisk innehållsanalys. Valet av tematisk innehållsanalys gjordes i syfte att finna övergripande likheter och skillnader inom vår empiri. Vi är dock medvetna om att detta möjligen reducerar vår empiri i förhållande till vårt syfte och våra frågeställningar. Vårt val av analysmetod innebär även att empirin presenteras på ett visst sätt. Med utgångspunkt i en annan analysmetod hade empirin möjligen kunnat förstås annorlunda, och resultatet därmed blivit ett annat.

En tematisk innehållsanalys kännetecknas enligt David och Sutton (2016) av att forskaren sorterar empirin i olika enhetstermer, vilka representerar olika teman. Försöket att sortera empirin i enheter syftar till att försöka identifiera likheter och olikheter i ett större material av data (David & Sutton, 2016; Kvale & Brinkmann, 2014). En central del av den tematiska innehållsanalysen är kodning, vilken innebär att forskaren tillskriver textstycken ur empirin olika koder eller teman, vilka kan kopplas samman med andra texter, för att belysa skillnader respektive likheter. Teman kan vara intervjupersonernas egna ord men även forskarens egna ord, valda i syfte att framställa stycken från olika texter vilka hör ihop eller visar på samma saker inom ett tema. Genom att koda materialet reduceras det, vilket är nödvändigt för att forskaren ska kunna analysera det. Forskaren behöver definiera innebörden av varje kod, så att det är tydligt vad koden är avsedd att betyda. En svaghet med innehållsanalysen är att kodningen som utförs på data av text, i syfte att utkristallisera mönster, riskerar att fragmentera det hela innehållet eftersom

koderna tas ur sitt hela sammanhang i texten (David & Sutton, 2016). Vi startade vår tematiska innehållsanalys genom att gå igenom de transkriberade intervjuerna, en intervjufråga i taget. Vi omkodade intervjupersonernas svar genom att välja ut exempelvis återkommande ord eller ett huvudtema av en reflektion. Varje sådant svar blev till en kod. Vi skapade således vår kodningsram under analysen, främst för att vi inte ville tvinga på materialet teman som vi själva förutbestämt innan analysen. Vi utkristalliserade sedan koderna till ett antal övergripande teman, vilka återkom i intervjupersonernas berättelser. Under dessa teman sorterade vi sedan in citaten i kategorier. Vi valde sedan ut de kategorier vi ansåg lämpliga för att kunna besvara undersökningens syfte. Ur dessa kategorier framkom sedan subteman. Våra teman och subteman exemplifieras i följande tabell:

Föreställningar kring innebörden av ett gott föräldraskap	Bemötande, reflektion och vidare stöd inom arbetet
Uppmärksammande av barnets behov, anknytning och samspel	Ett gott bemötande – integritet, frivillighet och relationsskapande
Det goda föräldraskapet i förhållande till kön – biologiskt och jämlikt perspektiv	Reflektion kring ett öppet, icke-normativt arbete inom verksamheterna
	Vidare stöd genom hänvisning till andra verksamheter

Vi analyserade sedan våra subteman med hjälp av valt teoretiskt ramverk samt begrepp. Valet av teoretiskt ramverk baserade vi på det resultat som framkommit i empirin. Att välja teori efter resultat kännetecknar enligt David och Sutton (2016) en induktiv ansats (David & Sutton, 2016). Vi relaterade även analysen till tidigare forskning då vi ville belysa hur vår undersökning förhåller sig till liknande undersökningar som gjorts inom fältet. Vi bedömde att beaktande av tidigare forskning skulle öka vår kunskap inom fältet samt vår förståelse av vårt empiriska material.

5.7. Studiens validitet och reliabilitet

Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är viktigt att reflektera kring den vetenskapliga kunskapens grad av objektivitet (Kvale & Brinkmann, 2014). Centrala begrepp vid en sådan reflektion kan vara reliabilitet och validitet. Reliabilitet handlar om huruvida forskningsresultaten är tillförlitliga. Exempelvis kan en undersöknings reliabilitet undersökas genom att forskarna frågar sig om samma forskningsresultat hade varit sannolikt vid en annan tidpunkt och av en annan forskare (Kvale & Brinkmann, 2014). Validitet handlar om en undersöknings giltighet, och kan beröra exempelvis huruvida forskningsresultatet baseras på välgrundade och försvarbara argument eller inte. Validitet kan även handla om att fundera kring ifall undersökningen verkligen undersöker vad den avser att hitta svar på (Kvale & Brinkmann, 2014). Sammanfattningsvis innebär validitet en slags kvalitetskontroll på undersökningens tillvägagångssätt, från början till slut. Forskaren behöver granska sin tillvägagångssätt kritiskt samt reflektera kring sin egen roll och ifall den möjligen påverkat studiens resultat i en viss riktning. Validitet kan således innebära att kritiskt kontrollera, ifrågasätta och teoretisera undersökningens kunskapsproduktion (Kvale & Brinkmann, 2014:298-301). Vad gäller undersökningens validitet är vi övertygade om att vi styrt undersökningen åt en viss riktning, och vi menar att denna styrning är ofrånkomlig eftersom våra val är färgade av vår kontext och tiden vi lever i. Exempelvis att vi är studenter på socionomprogrammet gör att vi har med oss en viss kunskapsbas, påverkar vilket ämnesområde vi intresserade oss för och valde att studera närmare i denna uppsats. Våra erfarenheter utifrån både praktik och studier på socionomprogrammet kan medföra att vi innehar både positiva och kritiska perspektiv på det sociala arbetet. Denna syn kan vidare innebära att vi valt att fokusera på de aspekter i vår empiri som belyser både negativa och positiva sidor av det förebyggande sociala arbetet. Samtidigt kan vår tidigare erfarenhet av arbete med barn samt familjebehandlande insatser, även påverka vårt val av studie då vi innehar professionella föreställningar kring vad ett gott föräldraskap kan innebära.

Våra förkunskaper som skapats under vår utbildning gällande hur ett vetenskapligt arbete blir till, påverkade hur vi valde att gå tillväga exempelvis gällande att samla in empirin, genom kvalitativa intervjuer, vilket ger en viss sorts undersökning.

Vårt val av syfte och frågeställningar samt vilka intervjufrågor vi ansåg vara lämpliga är också något som påverkar vilka svar vi fick fram. Självklart påverkar även vår analysmetod undersökningens resultat eftersom all analys i någon mening bygger på vår tolkning av empirin. Vi tänker att dessa faktorer inte gör undersökningen mindre tillförlitlig, men att det är aspekter vi hela tiden behöver vara medvetna om och förhålla oss till, i strävandet efter att bli så objektiva som möjligt.

5.8. Forskningsetiska överväganden

Det finns flera olika etiska aspekter som är av vikt att ta hänsyn till inom samhällsvetenskaplig forskning. Vi har vid genomförandet av denna uppsats valt att noga beakta Vetenskapsrådets etiska principer (Vetenskapsrådet, 2015). De fyra huvudsakliga principerna är principen om informationskravet, principen om samtyckeskravet, principen om konfidentialitetskravet samt principen av nyttjandekravet (ibid.). Informationskravet innebär enligt Vetenskapsrådet (2015) att intervjudeltagarna ska tillhandahållas information om att deras deltagande i undersökningen sker på frivillig basis och att de när som helst kan välja att dra sig ur. Intervjupersonerna ska vidare få information om undersökningens syfte samt vilka eventuella risker som kan uppkomma i samband med ett deltagande i studien, som möjligen skulle kunna påverka deras inställning till att delta. Slutligen ska intervjupersonerna även informeras om hur undersökningen är tänkt att genomföras och vem eller vilka som är ansvariga forskare (Vetenskapsrådet, 2015). I syfte att bejaka informationskravet mailade vi, i samband med att vi kontaktat samtliga potentiella intervjudeltagare via telefon, ut ett informationsbrev om studien. Informationsbrevet finns bifogat längre ner i uppsatsen (Bilaga 1). I informationsbrevet har vi tagit hänsyn till och beaktat informationskravets centrala principer, vilka beskrivits ovan.

Vidare innebär samtyckeskravet enligt Vetenskapsrådet (2015) att personer som deltar i studien gör detta av egen vilja. De skall medverka frivilligt och har rätt att bestämma hur länge och under vilka förutsättningar som de vill delta i studien. Skulle de vilja dra sig ur studien skall detta vara möjligt utan att några negativa konsekvenser följer av detta beslut. Vidare skall det inte heller föreligga något beroendeförhållande mellan deltagare och forskare (Vetenskapsrådet, 2015). I

syfte att bejaka samtyckeskravet informerades vi, muntligt via telefon och skriftligt via informationsbrevet, att ett deltagande i vår undersökning är helt frivilligt. I informationsbrevet förtydligade vi även att en deltagande intervjuperson när som helst har möjlighet att dra sig ur studien. Vår tanke bakom detta var att det kan finnas en poäng med skicka ut denna information till deltagarna eftersom de då innehar dessa överenskommelser skriftligt. Möjligen kan det ha bidragit till att intervjupersonerna kände sig mer trygga med att delta i undersökningen. Innan genomförandet av intervjuerna försäkrade vi muntligt att intervjupersonerna tagit del av informationsbrevet, samt att de samtyckt till deltagande i studien på de villkor vi förtydligat i informationsbrevet. Innan intervjuerna reflekterade vi kring eventuellt efterfrågande av ett skriftligt samtycke från intervjupersonerna. Vi valde dock att endast muntligen försäkra oss om intervjupersonernas samtycke. Valet gjordes på grund av att vi bedömde att innehållet i intervjuerna främst utgick från personalens professionella perspektiv och förståelse, snarare än personliga åsikter. I efterhand anser vi dock att det hade varit fördelaktigt att försäkra oss om skriftligt samtycke, främst eftersom ett skriftligt samtycke hade inneburit att vi kunnat bevisa intervjupersonernas samtycke och således ökat vår studies transparens. Samtidigt försäkrade vi oss dock muntligen, som nämnts ovan, om att personalens deltagande var frivilligt och att de tagit del av informationsbrevet.

Vidare innebär konfidentialitetskravet enligt Vetenskapsrådet (2015) att alla deltagare i studien skall givas högsta möjliga grad av konfidentialitet. Deltagarnas personuppgifter skall även hanteras med varsamhet och inte vara tillgängliga för obehöriga. Detta gäller i synnerhet om uppgifterna kan vara etiskt känsliga. Deltagarnas personuppgifter skall, med undantag av exempelvis personhistoriska studier, avidentifieras så att obehöriga ej kan identifiera vilka intervjupersonerna är. Forskarna behöver även göra en avvägning av värdet av den kunskap studien genererar gentemot vilka eventuella negativa konsekvenser forskningen kan få för deltagarna (Vetenskapsrådet, 2015). För att bejaka högsta möjliga konfidentialitet avidentifierade vi personuppgifter om intervjupersonerna i undersökningen, såsom deras namn och ålder. Vi skrev dock ut vilka professioner som existerade bland intervjupersonerna för att vi bedömde att det är relevant information för läsaren att veta, främst eftersom olik utbildning medför olik erfarenhet och kan således

medföra varierande perspektiv. Vi hoppades att denna beskrivning av utbildning skulle kunna öka empirins nyansering. Vi valde dock att aidentifiera vilken utbildning intervjupersonerna har vid respektive citat, i syfte att motverka att det ska gå att utläsa vem av intervjupersonerna som sagt vad.

Vidare innebär nyttjandekravet enligt Vetenskapsrådet (2015) att de uppgifter om deltagarna i studien som insamlats, inte får användas i något annat syfte än för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2015). Uppgifterna får alltså inte användas i andra sammanhang eller förmedlas vidare utan att deltagarna givit sitt samtycke. Intervjupersonerna har tagit del av informationsbrevet och muntligen samtyckt till att vi författare får nyttja datamaterialet i studien, i syfte att kunna färdigställa uppsatsen. Således kommer materialet inte att överlämnas till andra forskare eller organisationer, eftersom detta inte är något våra intervjupersoner samtyckt till. Efter att studien är färdigställd och blivit godkänd kommer uppgifterna istället att makuleras för att sedan kasseras som sekretessavfall.

6. Resultat och analys

Vår utgångspunkt var att resultatet möjligen skulle visa på skillnader mellan verksamheterna gällande deras perspektiv på vad ett gott föräldraskap innebär, på grund av verksamheternas olika huvudmän och fokus. Vi ämnade även att undersöka eventuella skillnader mellan olika professioner inom de föräldrastödjande verksamheterna. Vi fann dock att det inte fanns några tydliga skillnader mellan personal inom olika verksamheter eller mellan olika professioner. Det fanns förvisso en skillnad vad gäller uppfattningar om det goda föräldraskapets innebörd samt kring reflektionen gällande det föräldrastödjande arbetet. Vi har dock utifrån vår insamlade empiri inte kunnat se om dessa skillnader har med respektive organisation eller profession att göra, eller ifall dessa skillnader handlar om personliga åsikter och värderingar hos intervjupersonerna. Vi har därför valt att inte göra någon skillnad mellan de olika verksamheterna i uppsatsens resultat. Detta val gjordes trots att verksamheternas olika utformning, samt professionernas olika perspektiv på arbetet med föräldrastöd, möjligen kan påverka personalens förhållningssätt avseende det goda föräldraskapet.

Utifrån vårt syfte fokuserar istället resultatdelen på föreställningar kring ett gott föräldraskap samt hur personalen ämnar arbeta kring att stötta föräldrar, oberoende av intervjupersonernas olika professioner. Vår studies resultat, samt vår teoretiska analys av intervjupersonernas reflektioner, presenteras nedan.

6.1. Föreställningar kring innebörden av ett gott föräldraskap

Personalen i vår studie uttrycker liknande föreställningar om det goda föräldraskapet, både gällande dess innebörd samt i förhållande till föräldrarnas kön. En majoritet av personalen belyser att det goda föräldraskapet inte innebär enskilda egenskaper hos individerna, utan betonar viktiga förhållningssätt som föräldrar bör ha kunskap om och agera utifrån. Samtidigt uttrycker de flesta av intervjupersonerna att det inte existerar någon skillnad mellan könen i förhållande till det goda föräldraskapet, medan vissa belyser biologiska skillnader mellan könen som kan påverka föräldraskapet. Nedan följer en presentation kring personalens perspektiv på det goda föräldraskapet.

6.1.1. Uppmärksammande av barnets behov, anknytning och samspel

I studiens resultat fann vi att samtliga intervjupersoner uttryckte liknande uppfattningar kring det goda föräldraskapets innebörd. De uttrycker i samband med detta att de förhållningssätt de anser känneteckna ett gott föräldraskap är dels att se sitt barns behov och att sätta barnets behov i centrum. Dels menar de att ett gott samspel och förhållningssätt till barnets signaler i relation till anknytningen är väsentligt i rollen som förälder.

En majoritet av förskolepersonalen fokuserar främst på att ett gott föräldraskap innebär att uppmärksamma och ta hänsyn till barnets behov. Detta belyses i följande citat:

”Det [goda föräldraskapet] tycker jag är att man ser sitt barn, att man är uppmärksam på de signaler som barnet ger... Att man tar sig tid med barnet och inte är splittrad i det, att man inte försöker göra flera saker samtidigt utan att man förstår att det är viktigt att man lyssnar på barnet... Att man ser barnet.”

IP 2

Citatet belyser att personalen främst betonar att föräldrar ska ta sig tid till och uppmärksamma sina barns behov. Vår tolkning av personalens perspektiv är att föräldrar således ska uppmärksamma och prioritera barnets behov, då föräldrar inte bör göra “flera saker samtidigt”. Vår tolkning är att personalen ur detta synsätt utgår ifrån att alla föräldrar har samma möjlighet att prioritera sitt barns behov över andra behov inom familjen. Perspektivet innebär därför att personal inom föräldrastöd möjligen inte tar hänsyn till föräldrars olika socioekonomiska förutsättningar, som kan påverka föräldrars olika möjlighet att prioritera barnets behov. I likhet med Gillies (2008) finner vi således att föräldrastöd utgår från en idealbild av föräldraskapet, där föräldrar oavsett ekonomiska förutsättningar bör investera tidsmässigt och emotionellt i barnets utveckling. Även Widding (2018) menar att det svenska föräldrastödet bygger på föreställningar om föräldraskap utifrån en idealbild av föräldraskapet. Widding (2018) belyser vidare att, trots att föräldrastödet är universellt, exkluderas möjligen

socioekonomiskt utsatta föräldrar; då de kan sakna möjligheter att tillvarata de förebyggande verksamheternas råd och stöd (ibid.).

Vidare belyser vissa intervjupersoner även betydelsen av en god anknytning samt samspel mellan barn och förälder. De menar därmed att ett gott föräldraskap innebär att som förälder uppmärksamma barnet och ha förståelse för vikten av barnets samspel och anknytning till föräldern. Detta exemplifieras i följande citat:

”Det är väldigt olika för olika personer skulle jag vilja säga, men, att man ser sitt barn, alltså, och att man, det försöker ju vi och se, men att man samspekar, och att man är nära och att man läser signaler för det behöver ju barnet hjälp med, anknytningen är ju jätte viktig”

IP 4

I citatet betonar personal vikten av att försäkra en god anknytning i rollen som förälder. Vår tolkning är att personal belyser vikten av föräldrarnas ansvar för att säkerställa en god anknytning och ett gott samspel mellan föräldrar och barn. Personalen utgår därför ifrån en föreställning om att ett gott samspel mellan barn och föräldrar kan bidra till barnets goda utveckling och hälsa. De menar således att anknytningen och samspelet mellan barn och förälder är något föräldrarna bör förhålla sig till, och ha kunskap kring, inom ett gott föräldraskap. Personalens föreställning om anknytningens betydelse för barnets välmående kan även tolkas som en strukturell norm gällande hur ansvarsfullhet och kunskap kring föräldraskapets olika aspekter är en viktig del i det goda föräldraskapet. Även i tidigare forskning uppmärksammas hur föräldraansvarets och föräldrakompetensens betydelse har ökat inom socialpolitiken, vilket innebär ett större fokus på de enskilda föräldrarnas bidragande till barnets utveckling (Sihvonen, 2018). Personalens perspektiv på det goda föräldraskapet innebär enligt vår tolkning således dels att föräldrar har ett ansvar för sina barns utveckling. Dels innebär detta synsätt en idealbild av föräldrarnas möjlighet till investering i barnens utveckling.

Utifrån begreppet pastoralmakt kan personalens föreställningar om det goda föräldraskapet utgå ifrån föräldrastödets fostrande av föräldrar till att ta ansvar för och investera tidsmässigt i sina barn. Begreppet pastoralmakt belyser både en stödjande och en fostrande aspekt, där staten genom välfärdsinstitutioner uppmuntrar individer att följa rådande samhällsnormer (Payne, 2008; Järvinen, 2013). Utifrån pastoralmakt kan personalens föreställningar om föräldraskapet möjligen förstås som en reproduktion av strukturella normer kring det goda föräldraskapet. Denna normativa idealbild kring föräldraskapet kan sedan överföras till föräldrar, och internaliseras av dessa, inom de föräldrastödjande verksamheterna. Dessa föreställningar om föräldraansvarets betydelse inom föräldraskapet kan således fostra föräldrar till att ta ansvar för sina barns utveckling.

6.1.2. Föreställningar kring det goda föräldraskapet och kön

I vår studie fann vi att personal inom de föräldrastödjande verksamheterna var ambivalenta gällande det goda föräldraskapet i relation till föräldrarnas kön. De menade dels att det inte fanns någon skillnad mellan könen inom föräldraskapet. Dels betonade vissa att det samtidigt existerar en biologisk skillnad mellan könen och att denna skillnad möjligen kan påverka föräldraskapet.

En övervägande majoritet av intervjupersonerna menade att det inte existerar någon skillnad i det goda föräldraskapet i förhållande till kön. De uttrycker således att både mammor och pappor kan vara lika goda föräldrar. De betonade ett jämlikt föräldraskap där kön inte är av stor vikt i rollen som förälder. Detta belyses i följande citat:

”Men jag tänker att det är samma, moderskap och faderskap, det är precis det jag sa innan, jag ser ingen skillnad i det. Jag tror pappor är precis lika bra som mammor, jag kan inte säga någon skillnad i det faktiskt. Som människor är man bra på olika saker, så om man vuxit upp med två mammor eller två pappor, det tror jag inte spelar någon roll faktiskt”

IP 1

I citatet belyser intervjupersonen en avsaknad av skillnad mellan könen i förhållande till det goda föräldraskapet. Samtidigt pekar citatet på en underliggande föreställning om mammor som bättre lämpade föräldrar, då intervjupersonen påpekar att "pappor är precis lika bra som mammor". Vi tolkar detta uttalande som att personalen anser att mammorna har en biologisk fördel och att mamman är utgångspunkten inom föräldraskapet, vilken papporna jämförs utifrån. Denna uppfattning existerar således samtidigt som personalen betonar att det inte finns någon skillnad mellan könen. De parallella och motsatta föreställningar om gott föräldraskap i förhållande till kön som personalens uttalande belyser, menar vi pekar på en ambivalens kring synen på kön inom begreppet det goda föräldraskapet.

Trots att en majoritet av intervjupersonerna betonar ett jämlikt föräldraskap där det goda föräldraskapet inte är beroende av kön, uttrycker samtidigt vissa intervjupersoner tydligt att det finns en biologisk skillnad mellan könen. Dessa intervjupersoner belyser även att det biologiska könet kan påverka föräldraskapet, och ge vissa föräldrar bättre förutsättningar för att knyta an till sitt barn. Samtidigt som en biologisk skillnad uttrycks, betonar personalen att alla föräldrar oavsett kön har samma möjligheter att tillvarata resurser som möjliggör ett gott föräldraskap. Detta exemplifieras i följande citat:

"Jag kan inte säga att det är någon skillnad, för jag menar att ett gott föräldraskap är ju att se utifrån barnet, så jag kan inte säga att en pappa ska göra så och en mamma ska göra så. Det tycker inte jag. Utan... sen är det ju då, rent fysiska skillnader; en pappa kan inte amma, det är mamman som kan. Men en pappa kan ju göra lika många, alltså allt det andra och få samma kontakt. Men ofta blir det ju per automatik mamman, mamman är hemma första halvåret-året, dygnet runt med sitt barn, så det är ju... På så sätt har ju mamman lättare, bättre förspant på att faktiskt få en bra relation med sitt barn, pappan kan ju ofta känna sig lite utanför. Så det är ju viktigt att stötta föräldern, att stötta pappan."

IP 6

I citatet belyser en intervjuperson inom personalen dels att ett gott föräldraskap inte är beroende av kön. Dels åskådliggörs existensen av fysiska skillnader mellan könen i förhållande till föräldraskapet. Vår tolkning är att personalen således uttrycker ambivalens gällande föreställningar om det goda föräldraskapet i relation till kön. Enligt citatet bör pappor ibland stöttas ytterligare eftersom mammor har biologiska fördelar. Vi tolkar detta synsätt som ett sätt att påvisa skillnader mellan könen som möjligen kan påverka föräldraskapet. Samtidigt belyser citatet även att pappan har samma möjlighet att få kontakt med barnet som mamman, ifall pappan ger barnet uppmärksamhet och tar ansvar för att ge barnet en god anknytning.

Båda citat belyser personalens ambivalens och eventuella underliggande föreställningar om biologiska skillnader mellan könen inom föräldraskapet. Vår tolkning är att personalen således har internaliserade föreställningar om kön i förhållande till föräldraskapet. Utifrån Foucaults maktperspektiv kan normer förstås som socialt konstruerade föreställningar om grupper och individer (Payne, 2008). Dessa normer skapas via språk och social interaktion, och reproduceras exempelvis genom socialt arbete då professionella stöttar individer utifrån strukturell, normativ kunskap (Mills, 2003). Vår tolkning är att personal inom arbetet utifrån sina föreställningar delvis kategoriserar föräldrar utifrån kön; då de både belyser biologiska skillnader mellan könen samt betonar avsaknaden av skillnader.

Vi tolkar även att personalens föreställningar om biologiska skillnader kan vara internaliserade könsnormer i förhållande till föräldraskapet. Governmentality innebär att staten genom riktlinjer kan kontrollera befolkningens agerande, och att individer internaliserar uppfattningar om rätt och fel, som de sedan överför till andra individer genom social interaktion (Johansson, 2015). Personalens föreställningar om biologiska skillnader mellan könen kan möjligen förstås som strukturella normer, vilka reproduceras i mötet med individer. Dock betonar personalen samtidigt att det goda föräldraskapet inte är beroende av kön. Möjligen kan personalens betoning av icke-existerande skillnader utifrån governmentality ses som ett motstånd mot strukturella kategoriseringar och föreställningar utifrån kön. Dessutom kan intervjupersonernas uttalanden förstås som att personal ämnar belysa att det goda föräldraskapet är oberoende av kön. Personalen menar således

att båda kön har samma möjlighet att skapa en god anknytning och relation till sitt barn. Genom att personal betonar att det goda föräldraskapet inte är relaterat till kön kan således de biologiska normerna kring föräldraskap och kön möjligtvis hindras från att reproduceras mellan individer inom föräldrastödet.

6.2. Bemötande, reflektion och vidare stöd inom arbetet

De flesta av intervjupersonerna i vår studie uttrycker att de i arbetet ämnar utgå från ett gott bemötande gentemot de föräldrar de möter inom föräldrastöd. De belyser vikten av respekt för integritet, föräldrarnas frivillighet, samt relationsskapande mellan föräldrar och professionella. Personalen åskådliggör även betydelsen av reflektion kring arbetet med föräldrastöd, med fokus på icke-normativt samt öppet förhållningssätt. Vidare betonar personalen hur de inom arbetet ämnar hjälpa föräldrar i behov av ytterligare stöd genom att hänvisa dessa vidare till andra verksamheter. Här följer en presentation kring personalens syn på arbetet inom föräldrastöd.

6.2.1. Ett gott bemötande - integritet, frivillighet och relationsskapande

Personalen i vår studie uttryckte att de inom arbetet med föräldrastöd betonar ett gott bemötande, som bland annat innebär respekt för integritet, föräldrarnas frivillighet inom verksamheten, samt relationsskapande professionella och föräldrar emellan.

De flesta av intervjupersonerna beskriver vikten av ett gott bemötande i arbetet med föräldrastöd. I det goda bemötandet ingår enligt personalen att respektera föräldrarnas integritet och att fokusera på föräldrarnas resurser snarare än deras brister. Detta exemplifieras i följande citat:

”Där det ju handlar om att vi inte ska, det handlar ju om att vi inte ska gå in och överkompensera för föräldrars brister. Det blir ju på det viset. Jag ska inte gå in och kompensera för deras brister, utan jag ska stötta dem så att de kan stötta sina barn. För det är lätt att gå in annars.”

IP 3

Citatet belyser hur personal ämnar bemöta föräldrar med respekt för deras integritet och egen kunskap. De belyser vidare att de inom arbetet således inte vill fokusera på föräldrarnas brister. Samtidigt uttrycker personalen även att föräldrar behöver föräldrastöd, då de utgår ifrån att föräldrar kan ha brister. Vår tolkning är att personalen genom att inte fokusera på brister syftar till att öka föräldrarnas självständighet och således stärka dem i rollen som förälder. Genom att personalen tar hänsyn till föräldrarnas egen kunskap ämnar de möjligen att utjämna maktförhållandet mellan professionell och förälder. Vi finner i likhet med Sihvonen (2018) att föräldrastödet fokuserar på att ta till vara på föräldrars egen kunskap kring rollen som förälder, tillsammans med professionella. Personalens bemötande och förhållningssätt kan utifrån pastoralmakt förstås som både stöttande och fostrande. Enligt Payne (2008) har välfärdsstatens institutioner ett dubbelt uppdrag, dels att stötta och hjälpa människor, dels att fostra dem att underkasta sig sociala strukturer. Vår tolkning är att personalen ämnar stötta föräldrarna och skydda deras integritet, samtidigt som de i arbetet indirekt fostrar dem till att följa rådande strukturella normer kring vad ett gott föräldraskap innebär.

En stor del av intervjupersonerna påtalade även vikten av den frivilliga aspekten i föräldrastödet. Detta belyses i följande citat:

”Man behöver inte bestämma sig här och nu utan det är ju alltid skönt att gå hem och känna, att man får välja också, så att det inte blir någonting man känner att man blir påtvingad, utan att man faktiskt känner att man väljer själv. Det tror jag nästan är framgångsfaktorn, mot om någon hade sagt att detta måste du gå på, då är det nästan ingen som vill, om man måste.”

IP 1

Citatet belyser intervjupersonernas syn på föräldrarnas självbestämmanderätt. Vår tolkning är att personal, genom att beakta föräldrarnas självbestämmanderätt, ämnar att öka föräldrarnas möjligheter att tillgodogöra sig föräldrastödet. Denna tolkning är i likhet med Littmarks (2012) resultat, som visar på föräldrastödets fokus att styra föräldrar till att självmant vilja ta ansvar i sin föräldraroll. Utifrån

pastoralmakt kan personalens belysande av frivilligheten inom föräldrastöd också ses som en strategi för att motivera hos föräldrar att självmant ta del av föräldrastödet. Pastoralmakten innebär en form av positiva och stöttande maktrelationer som utövas av professionella inom välfärdsinstitutioner (Järvinen, 2013). Makten upplevs därmed som något fördelaktigt för individen. Vi tolkar därför personalens belysande av föräldrarnas frivillighet som en möjlig strategi inom statligt maktutövande i syfte att forma föräldrar i enlighet med strukturella normer inom föräldrastödet.

Vissa av intervjupersonerna uttrycker även betydelsen av relationsskapande i arbetet med föräldrastöd. De menar att relationen mellan personal och förälder har betydelse för att skapa tillit, vilket kan påverka hur väl föräldrarna kan tillgodogöra sig de resurser som verksamheten erbjuder. Detta belyses i följande citat:

”Det är ju att vi träffas här, och möts här och det har ju liksom blivit att någon förälder fått mer förtroende för någon eller liksom pratar mer med den, så det är ju liksom personkemi, och lite så... vad som gör att en människa öppnar sig. Och det är lite så jag tänker också i jobbet, och det är väl med barnen just det här att man måste få växa tillsammans, liksom att... Jag vill inte tvinga mig på någon, men det är som ge och ta, och så växer en relation fram. Och det får ta tid.”

IP 5

Citatet belyser att personalen ämnar skapa en relationen mellan dem och föräldrar inom föräldrastödet. Vår tolkning är att, genom att en förtroendeingivande relation etableras mellan föräldrar och personal, kan stöd i föräldraskapet ges på ett positivt och uppmuntrande sätt. I likhet med Sihvonen (2018) finner vi därmed att personalen genom relationsskapande ämnar att öka föräldrarnas möjligheter att tillgodogöra sig föräldrastödet. Sihvonen (2018) menar vidare att förebyggande föräldrastöd ofta använder sig av peer support, där föräldrarna tillsammans med professionella kan utbyta råd och kunskap gällande rollen som förälder. Vi tolkar personalens uppfattning om betydelsen av relationsskapande, som en möjlig omedveten strategi för socialisering in i strukturella normer, vilket begreppet

governmentality belyser. Utifrån governmentality ämnar staten att styra individer genom målsättningar, vilka reproduceras genom sociala relationer individer emellan. I relationerna självdisciplineras individer till att följa rådande föreställningar om vad som är rätt och fel (Lövgren, 2007). Eftersom personalen inom föräldrastödet arbetar utifrån statliga riktlinjer och målsättningar kring föräldraskap kan de således internalisera föreställningar kring innebörden av ett gott föräldraskap. Vi tolkar utifrån governmentality att det i relationen mellan personal och förälder kan reproduceras normativa föreställningar och värderingar utifrån statliga målsättningar kring lämpligt agerande. Föräldrarna kan således självdisciplineras att följa dessa målsättningar kring lämpligt agerande. Normativa föreställningar och värderingar kan sedan reproduceras vidare genom sociala relationer individer emellan (Mills, 2003).

6.2.2. Reflektion kring ett öppet, icke-normativt förhållningssätt inom verksamheterna

Inom det föräldrastödjande arbetet betonar personal vikten av att reflektera kring ett öppet och icke-normativt arbete med föräldrar..

En majoritet av personalen reflekterar kring att de i arbetet ämnar att bemöta och behandla föräldrarna på ett öppet och jämlikt sätt. Detta belyses i följande citat:

”Jag tänker såhär att alla är lika värda. Det är väl också något jag tror, många av dom som är här är inte vana vid att man pratar till dom som att dom är vem som helst, många av dom kanske har varit utsatta i skolan, eller så, alltså dom... Vi behandlar alla precis som vem som helst, alltså, även om det är någon som har haft ett tidigare missbruk, så pratar vi ändå med den, alltså, här är alla samma. Och det tror jag också är en framgångsfaktor, att man blir lyssnad på, det blir tryggt och man vågar berätta sånt som är lite jobbigt. Och även, exempelvis om det är någon som är väldigt ung, och att säga “ja men lilla gumman, du vet väl...” alltså, så skulle vi aldrig säga utan den personen är precis som den som är 35 och är här, alla är lika. Så det tror jag, med vårt bemötande liksom, att man har det perspektivet, att ingen är bättre eller sämre, och jag är

inte världsmästare på något vis för att jag jobbar här, utan här är vi samma”

IP 1

Citatet belyser personalens reflektion kring hur de i arbetet ämnar att belysa allas lika värde, och jämlikhet inom verksamheten. Vår tolkning är att personalens reflektioner kring vikten av ett öppet bemötande inom arbetet dels syftar till att utjämna maktförhållandet mellan professionell och förälder. Dels tolkar vi även reflektionen som ett försök att skapa en öppen miljö, där föräldrarna tillåts påverka föräldrastödet. Detta är i likhet med Sihvonens (2018) resultat kring förebyggande föräldrastöd och peer support, som belyser att föräldrar inom dessa verksamheter kan ha möjlighet att påverka föräldrastödets innehåll. Utifrån pastoralmakt kan personalens reflektion kring bemötande inom arbetet ses som ett försök att motverka pastoralmakten, i syfte att öka föräldrarnas maktposition i mötet med verksamheterna. Pastoralmakten består av dikotomier, vilka innehåller föreställningar kring sant eller falskt respektive rätt eller fel (Järvinen, 2013). Dikotomierna bibehåller klientens roll som undergiven och i behov av stöd, uppfostran och disciplinering från de maktavande professionella, vars uppdrag är att disciplinera, stötta och uppfostra. Vi tolkar utifrån pastoralmakt att personalen genom reflektion kring arbetet med föräldrar inom verksamheterna ämnar att reducera sin överordnade maktposition gentemot föräldern.

Intervjupersonerna belyser även vikten av att reflektera kring en icke-normativ behandling av föräldrar inom arbetet. Till skillnad från det öppna förhållningssättet fokuserar dessa intervjupersoner på vikten av att inte möta föräldrar med utgångspunkt i heteronormativa föreställningar. Detta belyses i följande citat:

”Vi har inte så väldigt många familjer där det är till exempel två mammor, det är inte många jag har träffat under åren som jag har jobbat här. Men det känns ändå som att vi är ganska väl rustade för att möta personer när de kommer. Vi försöker tänka på ”ah, så vad gör pappa då?” alltså om man inte vet, man inte känner till, för efter ett tag så vet man ju, ja det är mamma och pappa, då kan man ju säga pappa. Men vet man inte, så behöver man inte ta för givet

att det finns en pappa. Utan att det, ja ”hur ser din familjesituation ut?” kan man ju fråga istället för att fråga ”hur är pappa?” eller ”vem är pappa?”... så. Så det, jag hoppas att föräldrar upplever att vi är upplysta om det. Vi vill tro det i alla fall.”

IP 6

Citatet belyser personalens reflektion kring ett icke-normativt förhållningssätt i förhållande till olika familjekonstellationer. Vår tolkning är att personalen genom reflektion kring ett icke-normativt mottagande ämnar att uppmärksamma internaliserade föreställningar kring normativa familjekonstellationer. I motsats till tidigare forskning (Gillies, 2008; Littmark, 2012; Widding, 2018) tyder personalens reflektion kring ett icke-normativt förhållningssätt på att de ämnar att motverka reproduktion av normativa föreställningar om familjekonstellationer. Utifrån pastoralmakt, kan personalens reflektion kring ett icke-normativt förhållningssätt, förstås som ett motstånd mot strukturella normer kring föräldraskap i förhållande till familjekonstellationer. Pastoralmakten innebär att personal inom välfärdsinstitutioner upprätthåller och förstärker rådande strukturella normer (Payne, 2008). Vi tolkar personalens reflektion som ett uppmärksammande av de strukturella normer och föreställningar som inom verksamheterna riskerar att reproduceras och förmedlas vidare till föräldrar. Uppmärksammandet sker, enligt vår tolkning, i syfte att motverka reproduktionen av eventuella heteronormativa föreställningar gällande familjekonstellationer.

6.2.3. Arbete med föräldrar i ytterligare behov av stöd

En majoritet av intervjupersonerna belyser att de kan möta föräldrar som de anser är i behov av ytterligare stöd än vad som erbjuds inom verksamhetens ramar. Personalen betonar att de ämnar hänvisa dessa föräldrar vidare till andra verksamheter, som exempelvis socialtjänsten eller BUP. Detta exemplifieras i följande citat:

”Är det speciella svåra grejer, alltså någon som behöver lite extra stöd eller så, som jag märker i ett samtal, då vänder jag mig i första hand till [socionomen] och frågar ’Vad ska vi göra?’ ’Vem ska vi lotsa vidare till?’”

Citatet belyser hur personal inom de föräldrastödjande verksamheterna agerar då de möter föräldrar de anser behöva extra stöd. Vår tolkning är att personal som möter föräldrar de anser vara i behov av vidare stöd än det som erbjuds inom verksamheternas ramar, ämnar hänvisa dessa vidare till andra instanser. Personalens hänvisningar kan förstås som en strategi i syfte att hjälpa föräldrarna till vidare stöd och utbildning inom föräldraskapet. För att personalen ska kunna hänvisa föräldrar till vidare stöd, krävs att personal bedömer föräldraförmågan som bristande. Personalens bedömning kan då göras i förhållande till vad de anser känneteckna ett gott föräldraskap. Vi tolkar att personal, genom att hänvisa vissa föräldrar till ytterligare stöd utanför verksamheternas ramar, kan kategorisera föräldrar utifrån sina och statliga föreställningar om ett gott respektive ett bristande föräldraskap. Vår tolkning är i enlighet med Widdings (2018) resultat. Widding (2018) menar att då föräldraskapet anses vara riskfyllt behöver föräldrar utbildas inom föräldrastöd, för att på så sätt förebygga de eventuella risker som ett bristande föräldraskap kan innebära. Vår tolkning är att genom att personal inom föräldrastöd hänvisar föräldrar i behov av vidare stöd till andra verksamheter, ämnar de således att förebygga att föräldrarnas bristande föräldraskap påverkar barnets hälsa och utveckling. Pastoralmakten kan belysa hur personal inom välfärdsinstitutionerna utifrån sin expertis, både hjälper och fostrar individer till att följa strukturella normer (Payne, 2008). Utifrån pastoralmakt kan personalens hänvisning och rekommendation av föräldrar till andra verksamheter, förstås som ett sätt att både hjälpa och fostra föräldrar till ett gott föräldraskap. Vår tolkning är således att personalen genom hänvisning av föräldrar till andra verksamheter, ämnar att fostra föräldrar till att efterfölja det strukturella idealet av vad ett gott föräldraskap innebär. Pastoralmakten innebär även en stöttande aspekt, där föräldrar uppmuntras till att följa strukturella normer. Vår tolkning är att personal genom hänvisningen även uppmuntrar föräldrar till att få mer stöd och kunna stärkas inom sitt föräldraskap. Personalens hänvisningar till andra verksamheter innebär således inte endast ett strukturellt fostrande av föräldrar, utan även ett incitament till föräldrar att få möjlighet att lära sig mer om rollen som förälder.

7. Avslutande diskussion

Författarnas val under forskningsprocessen och dess påverkan på resultaten

I vår studie har vi ämnat undersöka och söka svar på innebörden av det goda föräldraskapet bland personal inom föräldrastödjande förskoleverksamheter. Utifrån våra frågeställningar ämnade vi utforska dels vad personalen på de föräldrastödjande verksamheterna anser känneteckna ett gott föräldraskap. Dels hur personal arbetar med stöttning i föräldrarollen. Vi valde, som nämnt tidigare, att inte betona skillnader mellan respektive verksamheter samt professioner, trots att skillnader möjligen kan finnas. Vi gjorde detta val eftersom vi i vår empiri inte fann uttalanden som tydligt pekade på att skillnaderna uteslutande beror på utformandet av olika verksamheter eller förståelsen inom olika professioner. Därför analyserade vi vår empiri utifrån personalens övergripande perspektiv, vilket således endast kan påvisa skillnader intervjupersonerna emellan. Vårt resultat är baserat på vår insamlade empiri, som till en början är avgränsad utifrån vårt syfte och frågeställningar, samt urval av intervjupersoner. Vidare har vår empiri analyserats utifrån vårt val av analysmetod, tidigare forskning samt teoretiskt ramverk. Genom dessa val har således vårt resultat formats, utifrån både vår förförståelse, vår inläsning på ämnet samt vårt val av metod. Då vi valt Foucaults maktperspektiv har denna teoretiska ram inneburit en kritisk maktanalys av personalens perspektiv på det goda föräldraskapet. Med ett annat teoretiskt ramverk hade vår förståelse av personalens perspektiv kunnat angripas ur en annan synvinkel. Således är resultatet färgat av våra val och tillvägagångssätt under forskningsprocessen. Trots valens genomgående påverkan på resultatet, menar vi att vårt resultat belyser viktiga aspekter av personalens perspektiv på det goda föräldraskapet.

Föräldraansvar och möjligt förbiseende av föräldrars olika förutsättningar

I likhet med tidigare forskning (Gillies, 2008; Littmark, 2012; Sihvonen, 2018; Widding, 2018) har vi funnit att föräldrastödjande verksamheter utgår ifrån ett fokus på föräldraansvar i förhållande till det goda föräldraskapet. Vi har funnit att personal dels anser att ett gott föräldraskap kännetecknas av att uppmärksamma och ta hänsyn till sitt barns behov. Dels kännetecknas det av att ta hänsyn till anknytning och samspel barnet och föräldern emellan. Vi tolkar att

föreställningarna kring det goda föräldraskapets innebörd bygger på en idealbild av en god förälder som ansvarstagande. För att leva upp till idealbilden av det goda föräldraskapet krävs således kunskap och resurser inom föräldrarollen, vilket personalen erbjuder inom föräldrastödet. Utifrån pastoralmakt kan även personalens roll inom föräldrastödet förstås som fostrande utifrån statliga föreställningar kring vad det goda föräldraskapet innebär. Vi menar att i förhållande till exempel klass kan personalens förväntningar på föräldrarna utifrån föräldraansvar vara svåra att uppnå, då exempelvis ekonomiska förutsättningar kan försvåra föräldrars möjlighet att uppnå ett gott föräldraskap. Då arbetet utgår från att alla föräldrar har samma möjligheter att ges goda förhållningssätt inom föräldraskapet, anser vi att eventuella förutsättningar som hindrar föräldrar från att utbildas till goda föräldrar, riskerar att förbli obeaktade.

Icke-normativt förhållningssätt och ett jämlikt föräldraskap - beaktande av kön, men inte andra sociala kategorier?

Till skillnad från tidigare forskning (Gillies, 2008; Littmark, 2012; Widding, 2018), har vi dock funnit att personalens reflektion kring ett öppet och icke-normativt förhållningssätt kan syfta till att motverka föräldrastödets möjliga reproduktion av eventuella heteronormativa föreställningar gällande familjekonstellationer. Vi tolkar förhållningssättet som ett motstånd mot pastoralmaktens fostrande aspekt, då personalen genom sitt icke-normativa förhållningssätt, möjligen försöker reducera sin överordnade maktposition gentemot föräldern. Vidare menar vi att personalens betoning av ett jämlikt föräldraskap i förhållande till kön, kan tolkas som en strategi för att motverka governmentalitys reproducering av normer, individer emellan. Vi tolkar att personalens ambivalenta resonemang kan belysa underliggande strukturella föreställningar kring mammors biologiska överläge i rollen som förälder, samtidigt som personalen främst ser på det goda föräldraskapet som jämlikt. Fokuset på ett jämlikt föräldraskap inom arbetet kan förstås som motstånd till governmentality; i form av en möjlig strategi för motstånd mot reproduktionen av normativa föreställningar gällande könsroller, till föräldrar inom arbetet med föräldrastöd. I vår empiri fann vi dock att personalens perspektiv och reflektioner möjligen utesluter andra strukturella kategorier såsom exempelvis klass, etnicitet och funktion i denna reflektion. Vi menar därför att personalen, på grund av

föräldrastödets utbildande samt stöttande aspekt, bör reflektera ytterligare även kring kategorierna klass, etnicitet och funktion.

Bemötande och vidare hänvisning av föräldrar - maktutövning inom föräldrastöd?

Slutligen har vi funnit dels att personalen på de föräldrastödjande verksamheterna reflekterar kring vikten av ett gott bemötande inom arbetet med föräldrarna. Dels att personalen ämnar att hänvisa föräldrar de anser vara i behov av ytterligare stöd än vad verksamheten erbjuder, till andra verksamheter som erbjuder extra stöd. Utifrån pastoralmakt tolkar vi personalens arbete med hänvisning av föräldrar vidare till andra verksamheter, som en strategi för att erbjuda föräldrarna ytterligare stöd och utbildning i sin föräldraroll. Syftet med att hänvisa föräldrarna vidare är således att erbjuda dem ytterligare resurser för att kunna bli goda föräldrar.

Samtidigt som personalen ämnar att uppmärksamma vissa strukturella normer inom verksamheterna, menar vi att föräldrastödet i sig kan innebära en reproduktion av statliga ideal och normer. Personalens bemötande kan utifrån pastoralmakt förstås som både stöttande och fostrande, då de inom arbetet ämnar bemöta föräldrar på ett respektfullt sätt, men samtidigt ämnar utbilda föräldrar utifrån statliga normer kring ett gott och lämpligt agerande som förälder. Dessutom innebär arbetet en maktutövning då personal, i de fall de anser föräldrar vara i behov av ytterligare stöd, kan hänvisa dem vidare till andra verksamheter. Vi menar att personal, på grund av sitt handlingsutrymme inom verksamheterna, möjligen bör reflektera ytterligare kring alla aspekter som kan påverka möjligheten att vara eller bli en god förälder.

Slutsats - Ytterligare reflektion är av vikt inom föräldrastöd

I vår studie har vi belyst personalens förståelse och reflektion kring det goda föräldraskapet. Vi anser att då personalen inom arbetet har möjlighet att påverka innehållet i föräldrastödet, är kritisk reflektion av stor vikt. Vi menar att personalen, exempelvis genom arbetet med att bemöta föräldrar icke-normativt, samt genom beaktandet det goda föräldraskapet som oberoende av kön, ämnar reflektera kring arbetets möjliga maktaspekt. Vi anser dock att personalen genom ytterligare kritisk reflektion inom arbetet kan möjliggöra belysning av nya perspektiv på det goda föräldraskapet; för att på så sätt att motverka

föräldrastödets fostrande aspekt. Vi menar att om personalen skulle reflektera än mer kritiskt än vad de gör idag, kring olika aspekter som kan påverka föräldraskapet; skulle detta möjligen kunna bidra till att föräldrastödet blir mer tillgängligt för föräldrar av olika klass, kön, etnicitet och funktion. Eftersom personalen är professionella inom välfärden har de även, utifrån statliga riktlinjer, möjlighet döma föräldrarnas förmåga och kategorisera dem som goda respektive bristande i sitt föräldraskap. Vår slutsats är därför att personal bör ta hänsyn till både individuella och strukturella förutsättningar inom föräldraskapet, samt att dessa främst kan belysas genom ytterligare kritisk reflektion inom arbetet.

Föräldrastödet i förhållande till socialt arbete

I förhållande till socialt arbete kan föräldrastödet således ses som en förebyggande insats där föräldrar kan lära sig om ett gott förhållningssätt inom föräldraskapet. Arbetet syftar till att förbättra barn hälsa på lång sikt genom fokus på att stötta föräldrar inom föräldraskapet. Inom föräldrastödet har personalen möjlighet att stärka föräldrar till att tro på sina egna förmågor, samtidigt som de riskerar att utbilda föräldrarna utifrån strukturella föreställningar om ett gott föräldraskap. Arbetet innebär en asymmetrisk maktrelation mellan förälder och professionell, där den professionelle har tolkningsföreträde framför föräldrarnas åsikter, förståelser och uppfattningar. Samtidigt ger de föräldrastödjande verksamheterna föräldrar möjlighet att öka sina sociala nätverk och lära sig av varandra, vilket även kan bidra till en ökad reflektion bland personalen gällande alternativa betydelser av ett gott föräldraskap. Kritisk reflektion bland personalen inom arbetet kan således motverka en ojämn maktbalans inom föräldrastödet, samt öka förälderns roll i förhållande till den professionelle.

Förslag på framtida forskning

Vad gäller förslag på nya forskningsfrågor inom området menar vi att det dels vore intressant att undersöka föräldrars perspektiv på det goda föräldraskapet i förhållande till personalens syn på det goda föräldraskapet. Detta skulle möjligen ge en vidare insyn kring ämnet och berika personalens bild av, samt förhållningssätt till, föräldrarnas egen kunskap. I förlängningen skulle det möjligen bidra till utformningen av ett än mer gynnsamt föräldrastöd. Genom att belysa föräldrarnas egna perspektiv på föräldraskapet kan möjligen en mer öppen

diskussion etableras kring innebörden av ett gott föräldraskap, där större hänsyn kan tas till socioekonomiska aspekter som kan påverka föräldraskapet.

Dels tänker vi att det skulle vara intressant att undersöka huruvida personal inom andra föräldrastödjande verksamheter, såsom exempelvis socialtjänsten, tar hänsyn till intersektionella perspektiv som exempelvis kön, klass, etnicitet och funktion. Vi tänker att en förståelse för, och beaktning av, intersektionella perspektiv är viktigt i mötet med föräldrar, för att professionella ska respektera olika förutsättningar och förståelser inom föräldraskapet. Med hänvisning till professionellas tolkningsföreträdare gentemot klienterna tänker vi att detta område inom socialt arbete vore intressant att utforska vidare. Dessutom innebär socialtjänstens insatser ofta en tydligare kategorisering av klienterna utifrån behov och egenskaper. Socialtjänstens arbete kan innebära att personalens reflektion kring perspektiv på det goda föräldraskapet därmed är av ännu större vikt än inom universellt, förebyggande föräldrastöd.

Dessutom menar vi att det vore av intresse att undersöka perspektiv på innebörden av ett gott föräldraskap bland personal på fler öppna förskolor i olika kommuner, län och länder. Då föräldrastödet kan ha olika utformning beroende på kommunal, regional och statlig styrning vore det intressant att se ifall föreställningarna om det goda föräldraskapet möjligen skiljer sig mellan verksamheter med olika styrning och omfattning. Därför vore en komparativ studie fokuserad på personal inom olika föräldrastödjande verksamheters föreställningar kring ett gott föräldraskap, med hänsyn till verksamheternas olika kontext, intressant att genomföra.

Slutgiltig diskussion

Slutligen tänker vi att personalen inom de föräldrastödjande verksamheterna dels både fostrar och utbildar föräldrar i förhållande till det goda föräldraskapet. Dels uppmuntrar och stärker de föräldrar i föräldrarollen, samt främjar föräldrars vilja till att ge sina barns hälsa och utveckling mer uppmärksamhet. Personalens arbete inom det förebyggande föräldrastödet omfattar således dubbla roller, vilket vi menar leder till att personalens kritiska reflektion inom arbetet blir än mer viktig.

Referenslista

- Abrahamsson, Agneta & Sofia Kjellén. (2013) *Familjecentralernas historia och nuläge*. [Elektronisk]. Stockholm: Staarne Process. Tillgänglig: [<http://familjecentraler.se/wp-content/uploads/2015/05/Kartlaggning-Familjecentraler-december-2013.pdf>, Hämtat 2018-03-22.].
- Berg-Wikander, Birgitta. (2006) *Familjecentralen - integrerad verksamhet för barnets bästa*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Bing, Vibeke. (2005) *Föräldrastöd och samverkan. Familjecentralen i ett folkhälsoperspektiv*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.
- Börjesson, Mats & Alf Rehn. (2009). *Makt*. Malmö: Liber.
- Gillies, Val. (2008) Perspectives on Parenting Responsibility: Contextualizing Values and Practices. *Journal of Law and Society*, 35(1):95–112.
- Gustafsson, Margareta. (1983) *Öppen förskola*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Jacobsen, Dag Ingvar. (2012) *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Staffan. (2015) Organisationsteoretiska perspektiv på människobehandlande organisationer. I Staffan Johansson, Peter Dellgran, & Staffan Höjer (red.). *Människobehandlande organisationer - Villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete* (ss. 42-65). Stockholm: Natur & Kultur.
- Järvinen, Margaretha. (2013) Ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system. I Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red). *Perspektiv på sociala problem* (ss. 281-297). Stockholm: Natur & Kultur.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Littmarck, Sofia. (2012) *Hur görs barn, barndom och föräldraskap i de statliga satsningarna på stöd till föräldrar? En diskursanalys av den samtida politiken kring föräldrastöd*, Research Report on Childhood and the Study of Children (2012:9). Linköping: Linköpings universitet.

- Lövgren, Sophia (2007) Individ, samhälle och välfärdens styrningspraktiker. I Lövgren, Sophia & Kerstin Johansson (red.). *Viljan att styra - Individ, samhälle och välfärdens styrningspraktiker* (ss. 9-23). Lund: Studentlitteratur.
- Mills, Sarah. (2003) *Michel Foucault*. London: Routledge.
- Payne, Malcolm. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Payne, Malcolm. (2014). *Modern social work theory*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Regeringen. (2013) *Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd. En vinst för alla*. Stockholm: Regeringskansliet. DNR: S2013.010.
- SFS 2010:800. Skollag.
- Sihvonen, Ella. (2018) "Parenting Support Policy in Finland: Responsibility and Competence as Key Attributes of Good Parenting in Parenting Support Projects". *Social Policy and Society*. ss 1–14.
- Skolverket. (2000) *Allmänna råd med kommentarer för öppen förskola*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2017) *Barn och personal i annan pedagogisk verksamhet hösten 2016*. Stockholm: Skolverket. DNR: 2016:670.
- Socialstyrelsen. (2008) *Familjecentraler. Kartläggning och kunskapsöversikt*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2009) *Socialtjänstens öppna verksamheter för barn och unga – en nationell inventering av metoder*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2008:131. *Föräldrastöd - en vinst för alla. Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Svenska kyrkan. (2017) *Öppen förskola*. [<https://www.svenskakyrkan.se/oppen-forskola>, Hämtat 2018-03-06].
- Vetenskapsrådet. (2015) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. [Elektronisk]. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: [<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>, Hämtat 2018-03-17].

Widding, Ulrika. (2018) Parental Determinism in the Swedish Strategy for Parenting Support. *Social Policy and Society*. ss 1–10.

Bilagor

Bilaga 1. Informationsbrev till intervjupersonerna

Göteborg den 28 februari 2018

Hej,

Vi är två studenter på socionomprogrammets sjätte termin vid Göteborgs universitet. Vi skriver under denna termin ett vetenskapligt arbete, även kallat ”C-uppsats”.

Vi är intresserade av att undersöka hur personal inom öppna förskolan arbetar med att stötta föräldrar i sin föräldraroll. Detta med fokus på förhållningssätt till och reflektion kring hur samt vad ett gott föräldraskap är. Vi söker därmed två frivilliga personer som arbetar inom er verksamhet, gärna med olika utbildningar, som vill delta i enskilda intervjuer kring ämnet.

Vi skulle gärna vilja genomföra intervjuerna under vecka 10. Intervjuerna beräknas ta ca 1 h och bör ske på en plats avskild från eventuella åskådare. Vi ser gärna att du själv väljer en plats du vill att vi ska genomföra intervjun på.

Vid genomförandet av studien kommer vi att beakta Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som kortfattat innebär detta:

* Intervjupersonens medverkan är frivillig och denne kan när som helst välja att avsluta sin medverkan eller avstå från att svara på en fråga under intervjun.

* Intervjupersoner och berörd verksamhet/kommun kommer att aidentifieras i uppsatsen. Ingen obehörig kommer ta del av intervjumaterialet eller få vetskap om vem som sagt vad under de enskilda intervjuerna.

* Intervjun kommer spelas in och transkriberas av oss själva. Efter godkänd examination kommer allt inspelat material samt alla intervjuutskrifter att förstöras.

Det finns en möjlighet att utomstående, exempelvis kollegor, kan förstå vem av er som sagt vad under intervjuerna. Vi kommer dock eftersträva största möjliga konfidentialitet eftersom ingen obehörig får ta del av det insamlade materialet. Vi

kommer även anonymisera detaljuppgifter om er, liksom exempelvis namn, kön och ålder.

Vi hoppas att ni kommer tycka att ämnet är intressant och att ni därför skulle vilja medverka i vår undersökning. Om ni undrar något eller är osäkra på något i informationen är ni välkomna att kontakta oss för mer information.

Ni kan nå oss på vår e-post eller mobil här:

Linda Gustafsson,

0763-159022

gustafssonlinda@hotmail.se

Linnéa Hjoandersen,

0738-236421

linnehjoandersen@outlook.com

Vänliga hälsningar,

Linda Gustafsson & Linnéa Hjoandersen

Bilaga 2. Intervjuguide

Inledning

- 1.** Vad har du för utbildning?
- 2.** Beskriv dina tidigare eventuella erfarenheter av socialt arbete?
- 3.** Hur länge har du arbetat på din nuvarande arbetsplats?
- 4.** Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

Utforskning

- 5.** Hur arbetar ni med att stötta föräldrar i sin föräldraroll? Exemplifiera.
- 6.** Hur arbetar ni kring stöd i föräldraskapet med mammor respektive pappor?
- 7. a.** Hur arbetar ni för att nå ut med information om er verksamhet till föräldrar?
b. Beskriv vad för slags information ni förmedlar till föräldrar?
- 8.** Hur etableras kontakten mellan er och de föräldrar ni stöttar inom verksamheten?
- 9.** Hur och när avslutas kontakten med dessa föräldrar?
- 10.** På vilket sätt samarbetar ni med andra verksamheter?
- 11. a.** Vad kännetecknar ett gott föräldraskap? Exemplifiera.
b. Vad kännetecknar ett gott moderskap respektive faderskap? Exemplifiera.
- 12. a.** Hur arbetar er verksamhet med olika teoretiska perspektiv på föräldraskap? Exempelvis genus- eller HBTQ-perspektiv?
b. På vilket sätt reflekterar ni kring olika teoretiska perspektiv på föräldraskap inom arbetsgruppen?

Avslutning

- 13.** Är det något vi inte tagit upp som du vill säga? Är det något du vill tillägga?